Punkt i protokollet PR 23/2018 rd

Plenum

Torsdag 15.3.2018 kl. 15.59—18.58

4. Avskaffa riksdagsledamöternas anpassningspension
Medborgarinitiativ MI 1/2018 rd

Remissdebatt

Talman Paula Risikko: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet.

Debatt

17.01 **Vesa-Matti Saarakkala sin:** Arvoisa puhemies! Kiitän tämän kansalaisaloitteen tekijöitä hyvästä työstä ja samalla onnittelen siitä, että tämä kansanedustajien sopeutumiseläkekysymys on vihdoin saatu tänne eduskuntaan sillä tavalla, että nyt tähän epäkohtaan eduskunta melkoisella todennäköisyydellä saa tai joutuu, ihan näkökulmasta riippuen, ottamaan kantaa tekemällä tästä asiasta mietinnön ja tarvittaessa äänestämällä mietinnöstä.

Olen itse ensimmäisen kerran jo maaliskuussa 2013, siis viisi vuotta sitten, tehnyt tämän käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen kanssa käytännössä sataprosenttisesti samansisältöisen lakialoitteen, jossa esitin kansanedustajien sopeutumiseläkkeiden lakkauttamista ja kaikkien kansanedustajien siirtämistä sopeutumisrahajärjestelmän piiriin, kuten tässä kansalaisaloitteessa tehdään. Oma aloitteeni ei saanut silloin kovinkaan paljon julkisuutta eikä myöskään kannatusta eduskunnassa, mutta nyt tuntuu tilanne muodostuneen erilaiseksi.

Uskon, että tällä kansalaisaloitteella onkin nyt hyvät mahdollisuudet mennä läpi. Myös medialle on annettava tästä kiitosta, sillä kun 2016 uudemman kerran koetin itse asiaa edistää, silloin kansalaisaloitteella, se ei kerännyt kuin 4 700 kannattajaa, vaikka olin laatinut kansalaisaloitteeni lakialoitteen muotoon pykäliä myöten. Aika ei ollut silloinkaan vielä kypsä, eikä aloite herättänyt juurikaan huomiota. Nyt media on penkonut asiaa käytännössä viikoittain, mikä on muokannut poliittista maaperää asian kannalta hedelmällisemmäksi.

Arvoisa puhemies! Entinen puhemies Maria Lohela puhemiehen tehtävässä toimiessaan oli ensimmäinen vaikutusvaltaisessa asemassa oleva kansanedustaja, joka uskalsi tarttua tähän asiaan, joka on ymmärrettävästi monelle tämän etuusjärjestelmän piirissä olevalle kiusallinen ja arka, ja hän teki sen viime vuonna. Olen tyytyväinen, että nykyinen puhemies Risikko on päättänyt jatkaa Lohelan käynnistämää hyvää työtä sopeutumiseläkejärjestelmän räikeiden epäkohtien selvittämiseksi, korjaamiseksi, poistamiseksi tai — kuten itse toivon — mieluiten koko sopeutumiseläkejärjestelmän alasajamiseksi entistä nopeammin, mieluiten lakkauttaen sen siten, että kaikki sopeutumiseläkejärjestelmän piirissä nyt olevat istuvat kansanedustajat siirrettäisiin sopeutumisrahajärjestelmän piiriin, kuten aloitteessa ehdotetaan. Ja jos mahdollista, sopeutumiseläkkeet lakkautettaisiin myös

niitä jo nyt nauttivilta siirtäen heidät sopeutumisrahajärjestelmän kautta pois kultapossukerhosta.

Tuhansien eurojen kuukausittainen sopeutumiseläke tarvittaessa henkilön vanhuuseläkkeelle siirtymiseen asti ennen vuotta 2011 valituille kansanedustajille on täysin posketon ja kohtuuton. Se on sitä suhteessa tavallisiin kansalaisiin, joilla on mahdollisuus korkeintaan vain rajattuun ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, ja se on sitä suhteessa ensimmäistä kertaa vuoden 2011 vaaleissa tai sen jälkeen valittuihin kansanedustajiin nähden, jotka ovat kestoltaan rajatun ja tasoltaan esimerkiksi ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan nähden matalan työttömyysturvan eli sopeutumisrahajärjestelmän piirissä.

On melkoinen etuoikeus suhteessa muihin eduskuntavaaliehdokkaisiin tehdä näyttäviä vaalikampanjoita tietoisena siitä, että mikäli ei tule valituksi, yhteiskunta rahoittaa taloudellisen riskin realisoitumisen käytännössä ruhtinaallisesti. Jos muuta toimeentuloa ei ole tai vaikka olisikin, ei töihin ole pakko mennä ja pääomatulojakin voi ansaita sopeutumiseläkkeen leikkautumatta. Tällainen mahdollisuus vääristää poliittista kilpailua, eikä meidän pidä pyydellä anteeksi siihen puuttumista keneltäkään.

Julkisuudessa olleet esimerkit myös todistavat, että sopeutumiseläkejärjestelmää käytetään aika usein maksimaalisesti kaikki porsaanreiät hyväksikäyttäen ja keplotellen. Poliittisen järjestelmän uskottavuus kärsii aivan liikaa siitä, että joillekin erityisyksilöille on taattu tällainen melkeinpä elinikäinen kultainen kädenpuristus.

Arvoisa puhemies! Kun eduskunta ennen vuoden 2011 eduskuntavaaleja teki muutoksen sopeutumiseläkejärjestelmän alasajamiseksi jättäen kuitenkin silloisessa eduskunnassa istuneille edustajille itselleen tämän etuoikeuden lähes elinikäiseen kultaiseen kädenpuristukseen, asiassa vedottiin perustuslakiin, vaikka perustuslakivaliokunnan ei annettu edes lausua tästä asiasta mitään. Nyt taitaa tilanne olla se, että katsotaan myös perustuslakivaliokunnassa, kestävätkö silloiset heitot kansanedustajien sopeutumiseläkkeiden muka nauttimasta perustuslain suojasta todellisuudessa merivettä.

Arvoisa puhemies! On tullut aika lakkauttaa kansanedustajien sopeutumiseläkejärjestelmä kaikilta kansanedustajilta ja siirtää sekä entiset että nykyiset kansanedustajat tasoltaan selkeästi matalamman ja kestoltaan rajatumman työttömyysturvajärjestelmän piiriin.

17.07 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan selvää, että nykyjärjestelmää on käytetty väärin, ja on hienoa, että ensin aikanaan nykyinen presidentti, silloinen puhemies Niinistö ryhtyi toimeen tämän järjestelmän kohtuullistamiseksi ja nyt entinen puhemies Lohela ja nykyinen puhemies Risikko ovat jatkaneet näitä toimia näiden epäkohtien korjaamiseksi. Se on aivan selvää, että muutoksia pitää tehdä. Itse toivon, arvoisa puhemies, että eduskuntaryhmät etsivät nyt sellaiset keinot, joilla nimenomaan nämä epäkohdat, väärinkäytökset ja porsaanreiät tilkitään tästä laista niin, että sitä ei käytetä sillä tavalla kuin nyt julkisuudessa on osoitettu väärin käytettävän. Se ei ole kenenkään etu, sen ei pidä olla myöskään kenenkään oikeus.

17.08 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Itsekin koen niin, että on hyvä, että tämä asia nyt tulee eduskunnan käsittelyyn ja eduskunta ottaa tähän kantaa, niin kuin puhemies kyselytunnilla sanoi, tämän kevään aikana. Kohtuuttomat epäkohdat tästä järjestelmästä tulee toki poistaa, mutta mielenkiintoinen on tämä takautuva lainsäädäntöön puuttuminen ja se, pystytäänkö sitten täällä salissa ottamaan kantaa muihinkin asioihin kuin tähän kansanedustajien sopeutumiseläkkeeseen. Nykyinen järjestel-

mä ei varmaan toimi oikeudenmukaisesti myöskään semmoisia pitkään talossa olleita kansanedustajia kohtaan, koska eläkejärjestelmänhän pitäisi tunnistaa koko työhistoria, sen aikana saadut ansiot, ja täällä pitkään olleet kansanedustajat kokevat siinä myös epäoikeudenmukaisuutta. Täällä on monta sellaista kansanedustajaa. Minun mielestäni tämä on myös epäkohta tässä järjestelmässä, niin että on tärkeää, että täällä käydään nyt hyvin laajamittainen [Puhemies koputtaa] keskustelu asiasta.

17.09 **Kaj Turunen sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa odotin tätä keskustelua ja odotin hiukan vilkkaampaakin keskustelua, mutta sali jostain syystä nyt kyselytunnin jälkeen yllättävästi tyhjeni. Mutta käydään tällä pienemmällä porukalla sitten tämä keskustelu.

Itse asiassa tämä kansanedustajien sopeutumiseläke, jo se nimi, kertoo siitä, mistä on kysymys. Onko se niin, että kun on sattunut joskus pääsemään herroiksi niin sanotusti ja tietyn aikaa olemaan vielä herroina, niin sitten täytyy jotenkin sopeutua eläkkeen kanssa, joka auttaa siinä sopeutumisessa normaalielämään? Mutta kyllä joka tapauksessa olen itse sitä mieltä, että tämä sopeutumiseläkkeen maksatus tästä hetkestä tai siitä hetkestä, kun eduskunta toivottavasti tekisi sellaisen päätöksen, voitaisiin lopettaa ja siirtyä tähän niin sanottuun sopeutumisrahajärjestelmään, joka on kansanedustajille työttömyysturvajärjestelmä. Minä en usko, että tässä on perustuslaillista ongelmaa, [Puhemies koputtaa] koska onhan eläkkeisiin puututtu taannehtivasti aiemminkin.

17.10 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrettävästi sopeutumiseläke koetaan kohtuuttomana, ja sen takia eduskunta on tehnyt päätöksen aikoinaan lopettaa sopeutumiseläkkeen ja siirtyä tähän sopeutumisrahaan. Varmasti eniten tunteita herättävät nämä selvät väärinkäytökset. Siinä on se valuvika, että se ei huomioi pääomatuloja, mikä mahdollistaa sen kikkailun, että vaikka oikeasti on tuloja, niin ollaan sopeutumiseläkkeellä, joka on siis tarkoitettu työttömyysturvaksi. Minä näkisin itse, että tässä järjestelmässä siis kansanedustajilla minun mielestäni kuuluu olla jonkinlainen työttömyysturva, meidän kuuluu olla samassa asemassa palkansaajien kanssa, samassa mutta ei myöskään heikommassa, eli samassa asemassa siten, että ansiosidonnaiseen verrattava järjestelmä olisi mielestäni läpinäkyvä ja reilu.

Mitä tulee kansanedustajien mahdollisuuksiin työllistyä edustajantoimen jälkeen, niin se varmaan vaihtelee hyvin suuresti. Jollain voi olla niin sanotusti pakastevirka odottamassa, jollain ei voi olla mitään mahdollisuutta palata enää niihin töihin, mitä hän aikaisemmin teki. Mutta siinä kohtaahan täältä salista hallituskin sanoo työttömille, että teidän pitää olla valmiita kouluttautumaan uudestaan, teidän pitää olla [Puhemies koputtaa] valmiita muuttamaan työn perässä. Niiden samojen ehtojen pitää päteä myös kansanedustajiin.

17.11 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sopeutumiseläkehän on eräänlainen muinaisjäänne, joka kyllä mahdollistaa aivan kohtuuttomuuksia. Se tässä on jo todettu monella suulla.

Mutta sekin on hyvä todeta, että aikaa sitten, kun kansanedustajien sopeutumiseläkejärjestelmästä säädettiin, aika ja maailma olivat aivan toisia. Työttömyysturvaa ei ollut, ja tarkoitus oli kai alun perin suojata muun muassa vasemmiston kansanedustajia, joiden ei odotettu eduskunnassa kapitalisteja moitittuaan saavan mitään töitä ainakaan yksityiseltä sektorilta, [Välihuutoja vasemmalta] eikä silloin kyllä myöskään tiedetty osinkotuloista vielä

mitään. Osinkotulothan ovat tämän järjestelmän suurin porsaanreikä, ja nehän eivät vaikuta kansanedustajaeläkkeen saantiin tai suuruuteen millään tavalla, toisin kuin palkkatulot. Tässä on se suurin puute.

17.12 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy taas kehua tätä meidän kansalaisaloitejärjestelmää, se nostaa merkittävän asian keskusteluun. Nyt on ollut tietysti hienoa se, että myöskin puhemiehet ovat olleet aktiivisia tämän suhteen, ja odotetaan tulosta. Minusta on aivan selvää, että ihmisillä menevät myöskin sekaisin nyt tämä vanha sopeutuseläke ja nyt sitten tämä sopeuttamisraha. Tämä järjestelmähän korjattiin vuonna 2011.

Itse olen ehdottomasti sitä mieltä, että näitä osinko- ja pääomatuloja koskeva virhe pitää korjata ja meidän pitää, hyvät kollegat, kuunnella myöskin kansan oikeustajua tässä. Siis onhan tässä nyt senkaltaista moraalitonta kikkailua, jota ei oikein Suomen kansanedustaja aidosti voi hyväksyä.

17.13 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan iso kiitos kansalaisille tästäkin aloitteesta, joka on nyt tänne eduskuntaan saapunut. Kiitos myös edustaja Saarakkalalle erittäin hyvästä avauspuheenvuorosta. Muistan aikanaan oman lakialoitteesi ja omat työsi tämän asian puolesta. Allekirjoitin jo silloin, samoin olen allekirjoittanut myöhemmin edustaja Rami Lehdon vastaavankaltaisen lakialoitteen.

Eli sopeutumiseläke pois, sopeuttamisraha tilalle, siinä kiteytettynä oma näkemykseni, samalla lailla kuin se tehtiin silloin vuonna 2011 ja sen jälkeen aloittaneille kansanedustajille, eli tasa-arvo, samanlainen suhtautuminen riippumatta siitä, milloin on kansanedustajan uransa aloittanut.

Muidenkin eläkeläisten tilannetta tässä maassa on heikennetty taannehtivasti, kun tässä edustaja Pakkanen mietiskeli sitä. Aivan ansiokasta pohdintaa toisaalta miettiä sitä, voidaanko taannehtivaa lainsäädäntöä tehdä, mutta ainakin muiden eläkeläisten asemaa tässä maassa on taannehtivasti heikennetty.

Eli kansanedustajille toivoisin tosiaan samaa asemaa kuin muillakin palkansaajilla, ja kun loppuu hommat, niin sitten sama asema [Puhemies koputtaa] kuin muilla eläkeläisillä. Itse ajattelin palata normaaliin työhön, kun täältä putoan.

17.15 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan selvää, ja se on yksituumaisesti tässäkin keskustelussa nyt todettu, että tässä vanhassa järjestelmässä on epäkohtia ja ennen kaikkea siinä, miten sitä käytännössä käytetään, mistä muun muassa Iltalehti on kertonut monta yksittäistä esimerkkiä. Siinä käytössä on menettelyjä, jotka ovat tämän vanhan ja vanhentuneenkin järjestelmän valossa sen alkuperäisten ajatusten kannalta täysin ristiriitaisia.

Itse toivoisin, että tässä asiassa voitaisiin edetä järjestäytyneesti ja yhteistyössä. Puhemies Lohela ja nyt puhemies Risikko ovat ymmärtääkseni teettäneet erilaisia oikeudellisia selvityksiä ja kartoittaneet mahdollisia muutosvaihtoehtoja. Toivoisin, että eduskuntaryhmät yhdessä voisivat tarvittavista välttämättömistä muutoksista sopia.

17.16 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Halmeenpää nosti esille sen, että kansanedustaja voi tehtävässään toimiessaan poliittisesti leimautua niin, että se vaikeuttaa työn saantia. Minulla ei ole sitä pelkoa ollut: muistan kuin-

ka kaksikymppisenä metsäalan opiskelijana kuulin, kuinka Metsähallituksen iso herra oli vannonut Savukosken jätkien kuullen, että hänhän ei ikinä tuota kommunistia palkkaa. Että siinä suhteessa minulla ei ole poliittisella uralla ollut enää kauhean paljon leimautumisen pelkoa. [Naurua]

Mutta sitten itse tästä kansalaisaloitteesta. Kansalaisaloitejärjestelmä on hyvä, ja tämäkin aloite pitää käsitellä asianmukaisesti. Toivon kyllä, että poliittisella järjestelmällä olisi selkärankaa ja ryhtiä niin paljon, että tässä vaiheessa korjattaisiin tämä pääomatuloilla kikkailu, laitettaisiin ne samaan asemaan kuin ansiotulot, ja sitten tehtäisiin iso uudistus, jossa käydään läpi palkat ja työnteon ehdot, eläkejärjestelyt kaikkinensa ja avustajajärjestelmä niin, että kerrankin katsottaisiin kokonaisuutena eikä niin, että osa [Puhemies koputtaa] julkisuuden paineessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, täällä on joukko edustajia, jotka ovat monta monta tuntia sitten pyytäneet varsinaisen puheenvuoron tähän teemaan, tähän asiaan. Myöntäisin tässä vaiheessa debattia vielä puheenvuorot edustajille Elo, Salolainen ja Hoskonen, ja sitten siirrytään hetkeksi edustaja Myllykosken varsinaisella puheenvuorolla eteenpäin ja taas jonkin ajan päästä palattaisiin debattiin.

17.17 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä kuppi meni nurin viimeistään siinä vaiheessa, kun luki entisestä edustajasta, joka on joka toinen kuukausi töissä ja joka toinen vapaalla. Eihän tällaista ajatusta ole varmasti ollut edes silloin 60-luvulla, kun tästä järjestelmästä on päätetty.

On erittäin tärkeää, että puhemies Lohela aikanaan aloitti tämän selvitystyön ja nyt Risikko jatkaa, se on hienoa, mutta tarvitaan konkretiaa. Kolme asiaa, mitä pitäisi korjata: Siinä lakitekstissä puhutaan, että pitää olla kokoaikainen työ, jotta tämä eläke päättyy. Ei, se pitää korjata, ei voi kikkailla osa-aikatyöllä. Pääomatulot täällä jo mainittiin, ne pitää ottaa huomioon. Ja kolmanneksi oman työn yhtiöittäminen, jolla on myös kikkailtu, että saa sen täyden edun. Nämä kolme ainakin pitäisi korjata. Varmaan perustuslakivaliokunnaltakin lausunto pitää pyytää, mutta uskoisin, että nämä voidaan korjata.

Niin kuin edustaja Zyskowicz tässä sanoi, toivon, että yksimielisyyteen, yhteistuumaisuuteen tässä ryhmäjohtajat neuvotteluissa pyrkisivät, tekisivät yhteisen lakiehdotuksen, joka täällä salissa sitten voitaisiin nuijia.

Hallitus on joutunut tekemään leikkauksia, [Puhemies koputtaa] sopeutuksia. Nykymuotoinen sopeutumiseläke ei vastaa tarkoitustaan.

17.18 **Pertti Salolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Pakkanen kiinnitti täällä huomiota erääseen kansanedustajien eläkejärjestelmän epäoikeudenmukaisuuteen: se on se, että täällä on kahdenlaisia ministereitä. Täällä on sellaisia ministereitä, jotka saavat eläkettä, ja sellaisia ministereitä, jotka eivät saa. [Timo Heinonen: Kaikilta pois!] Minä satun kuulumaan niihin, jotka eivät saa nykylainsäädännön mukaan eläkettä lainkaan, vaikka toimin kahdeksan vuotta ministerinä. Mutta nämä nuoret ministerit saavat eläkkeensä. [Jukka Gustafsson: Miten niin nuoret? — Naurua] Tähän kannattaisi ehkä kiinnittää jonkun verran huomiota nyt, kun näitä epäkohtia korjataan. Ja sen takia [Timo Heinonen: Pois kaikilta!] — olepa hiljaa — [Naurua — Eduskunnasta: Poika!] tämä on sen verran hankala kysymys, että tällaisesta on ollut vaikea olla täällä puhumassa, mutta nyt

kun tästä eläkkeestä puhutaan, niin puhutaan sitten tämäkin asia halki. Tämä asia on korjattava.

17.19 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen samalla kannalla, että epäoikeudenmukaisuudet tässä järjestelmässä pitää korjata ja sitten myös huolehtia siitä, että tämäntyyppistä asiaa, jossa pääomatuloilla keinotellen otetaan kovempia eläkkeitä, pitää tarkastella ja se pitää poistaa sen jälkeen, se on ehdottomasti semmoinen asia. Uskon, kuten eduskunnan puhemies Paula Risikko hyvässä puheenvuorossaan äsken sanoi kyselytunnilla, että tämä asia on tarkastelussa ja etenee sitä kautta. Siellä eduskuntaryhmien puheenjohtajien kannattaa olla tätä teidän omaa viestiänne viemässä. Se on se oikea foorumi nyt.

Mutta sitten yksi huomio tästä järjestelmästä vielä: On syytä muistaa sekin, että sitten kun kansanedustaja jää eläkkeelle tai tipahtaa eduskunnasta ja esimerkiksi ei saa enää töitä, niin kansanedustajahan ei koskaan pääse ansiosidonnaiselle eläkkeelle eikä työmarkkinatuelle. Hän jää sitten tyhjän päälle, jos ei mitään ole. Sitten ei ole mitään hänellä. Kuitenkin pitää pitää huoli: kun monihan on saattanut olla täällä esimerkiksi vaikka kaksi kautta, tippuu pois sitten, tai kolme kautta ja tippuu pois, [Puhemies koputtaa] ja entisestä työsuhteesta on aikaa, sieltä ei saa enää mitään, niin tyhjän päällekään ei voida jäädä, huonompaan asemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, ja nyt on puhujalistan vuoro.

17.21 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloite on ymmärrettävä, ja täytyy sanoa, että kohtuuttomuuksiin kansa on herännyt. Onhan se kummallista, että meillä voi olla 38-vuotias eläkeläinen aina vanhuuseläkeikään asti. Ainakin nimike pitäisi olla joku toinen kuin sopeutumiseläke, ehkä sen pitäisi olla sitten ”työkyvyttömyyseläke”. [Ben Zyskowicz: Sopeutumattomuuseläke!] Jotakin meillä tässä on, ja minä ymmärrän kansan tunteet, kuinka kohtuuttomalle tämä järjestelmä tällä hetkellä vaikuttaa.

On kuitenkin huomionarvoista se, kuinka me tämän prosessin tästä hetkestä eteenpäin viemme. Mielestäni kansanedustajien palkkiota pohtii ulkopuolinen työryhmä, palkkiotoimikunta, ja toivoisin, että kun tässä puolueet tekevät toivottavasti tiivistä ja yhteensovittelevaa yhteistyötä, niin tämä annettaisiin ulkopuolisen tahon arvioitavaksi. Enkä nyt olisi ollenkaan pahoillani, jos palkkiotoimikunnan työtaakkaa siltä osin lisättäisiin, jos he olisivat valmiita ottamaan ja arvioimaan sitten sitä tulevaa järjestelmää.

Itse näkisin, että jatkossa olisi tärkeää, että meillä olisi ansiosidonnaisen päivärahan maksuperusteisiin liittyvä järjestelmä. Ei siis ansiosidonnainen päiväraha, koska ansiosidonnaisen päivärahan aikana voit nostaa pääomatuloja. Niinpä sen pitäisi olla siihen samanlaiseen palkkatyöhön liittyvä laskentaperuste mutta niin, että se ei olisi kuitenkaan ansiosidonnainen päiväraha.

Itse kun tuolla toreilla ja turuilla tulee käytyä, alkaa tämä keskustelu sopeutumiseläkkeestä ja sopeutumisrahasta. Kun ensin sanoo, että en kuulu järjestelmän piiriin, niin desibelit hieman laskevat, ja sitten kun esittää kysymyksen, että olisiko parempi tämän sopeuttamisrahan osalta, jos me olisimmekin ansiosidonnaisen päivärahan laskentaperusteiden kaltaisessa järjestelmässä, niin kaikki ovat tyytyväisiä ja hyvillään ja minä kiittelen, että no, tämähän tarkoitti sitten edustaja Myllykoskelle, jos se putoaa eduskunnasta ensimmäisen kauden jälkeen, kuukausittaista niin sanottua korvauksen nousua. Silloin nämä asiat tu-

levat oikeaan mittasuhteeseen. Näistä palkkioista, mitkä eivät ole ansiotuloa, ei pidäkään maksaa ansiopäivärahaa, koska meiltä työttömyyskassavakuutusmaksu peruutettiin ja saimme lukea lehdistä, että saimme 700 euron palkankorotuksen, kun lakattiin perimästä tätä työttömyysvakuutusmaksua.

Täytyy sanoa, että edustaja Elo toi kolme hyvää pointtia, joihinka on helppo kyllä yhtyä, eli esimerkiksi osa-aikainen työn tekeminen. Täällä me varmaan kaikki olemme yhtä mieltä, jos voimme olla Ben Zyskowiczin kanssa yhtä mieltä siitä, että erityisen tärkeätä on, että pääomatulojen huomioiminen pitää ehdottomasti ottaa ja se pitää tuoda nopeassa tahdissa ja selkeästi, vaikka etuloikalla ennen kuin tämä kokonaisjärjestelmä perataan.

Mielestäni edustaja Mustajärvi oikein otti esille sen, että nyt tarvitaan kokonaisuudistus eikä ehkä sellaista, miten uudistusta täällä aloittaessaan silloinen puhemies suhtautui siihen, ehkä enemmän kansansuosiota kosien kuin niin, että olisi tehty oikeudenmukainen ja oikea ratkaisu lähtökohtaisesti, niin että kansanedustajat eivät edustajakauden päätyttyä vaalitappioon, niin että pudotaan eduskunnasta, olisi tavallista palkkatyötä tekevän kanssa epätasa-arvoisessa asemassa. Mutta silloin oli sellaisen politiikan aika, ja se meni kansaan kuin häkä ja niin menee tämäkin keskustelu varmasti.

Eli vielä kertaalleen, arvoisa puhemies: Me tarvitsemme uudistuksen, joka myös huomioi sen, mitä täällä edustaja Salolainen toi esille, että täällä kansanedustajatehtävistä oltuaan ministeritehtävissä sen pitäisi kyllä näkyä siellä eläkekarttumassa sitten myöhemmin. Tai jos sitten tämä kansanedustajan työ päättyy, niin kyllä minä ainakin arvostan sitä ministerin työtä niin paljon, ja siellä nyt on kuitenkin hieman isommat palkkiot kuin tässä kansanedustajalla, niin kyllä sen myös pitäisi näkyä. Se on sitä oikeudenmukaisuutta, että tunnustetaan, että omien ansioidensa ja omien palkkioidensa mukaan sitten eläkettä maksetaan. Jos sinä olet ollut ministerinä kahdeksan vuotta sitten ja sitten tämä kansanedustajatyö päättyy, niin ei se ministerin palkka tai palkkio näy millään lailla siinä. Se on ihan sama kuin yhden kauden kansanedustajalla tulee näitä rahoja. Kyllä mielestäni nyt tarvitaan semmoinen kokonaisvaltainen remontti, eikä tule vain pitäytyä pelkästään tässä kansalaisaloitteessa.

Nyt pitää avata tämä peli sitten niin, että nyt ihan oikeasti, jos eduskuntaryhmät haluavat, että tehdään hyvä työ, käydään kyllä koko paketti sitten läpi ihan kaikkine karvoineen. Minun mielestäni se on ainoa edellytys. Että emme vain halua populistisesti palvella kansaa, vaan otamme sitten kaikkine karvoineen kaiken esille ja teemme kaikki nyt kerralla kuntoon.

Arvoisa herra puhemies! Tämä tästä.

17.27 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, ennen vuotta 2011 eduskuntaan valitut kansanedustajat ovat oikeutettuja sopeutumiseläkkeeseen, jos he ovat toimineet kansanedustajina vähintään seitsemän vuotta. Nyt keskustelussa oleva kansalaisaloite haluaa puuttua tähän asiaan ja poistaa sen, niin kuin me perussuomalaisetkin.

Vuoden 2011 alussa silloinen eduskunta päätti, että sopeutumiseläkejärjestelmä säilyy senhetkisillä kansanedustajilla myös jatkossa — tuohan sopeutumiseläke heille tarvittaessa ruhtinaallisen tulotason aina vanhuuseläkeikään asti, jopa kymmenien vuosien ajaksi. Näin ennen vuotta 2011 aloittaneet kansanedustajat turvasivat itselleen ruhtinaallisen toimeentulon, vaikka eivät tekisi enää päivääkään töitä. Olemme saaneet lukea useita uutisointeja, kuinka työikäiset entiset kansanedustajat nostavat suuria sopeutumiseläkkeitä keräten samaan aikaan myös muhkeita pääomatuloja.

Ensinnäkin tämä on todella väärin tavallisia kansalaisia kohtaan, ja väärin on myös se, että tämä vääristää myös yritysten välistä kilpailua, kun ex-kansanedustajan yritystoimintaa tuetaan sopeutumiseläkkeen muodossa. Sopeutumiseläkehän toimii myös starttirahana ja samalla yrittäjän lisätulona, vaikka pyörittäisi yritystoimintaa alle omakustannushinnan näin kilpailua vääristäen. Sopeutumiseläke tuo myös lisätuloja, jos entistä kansanedustajaa ei huvita tehdä ansiotyötä täysipäiväisesti tai ollenkaan. Ja jos entinen kansanedustaja on jäänyt ansiotyöstä eläkkeelle alle 65-vuotiaana, on hän voinut saada työeläkkeensä lisäksi myös sopeutumiseläkettä, kunnes täyttää 65 vuotta.

Tuhansien eurojen kuukausittaiseen sopeutumiseläkkeeseen oikeutettuja entisiä ja nykyisiä kansanedustajia on vielä noin 150 henkilöä. Tämä tarkoittaa, että suomalaiset veronmaksajat kustantavat sopeutumiseläkkeitä kymmenillä miljoonilla euroilla vielä seuraavien vuosikymmenien aikana. Viime vuonna sopeutumiseläkkeitä maksettiin yli 1,3 miljoonalla eurolla työikäisille ex-kansanedustajille samaan aikaan, kun lähes puoli miljoonaa oikeata eläkeläistä elää Suomessa köyhyysrajan alapuolella.

Jätin perussuomalaisten kanssa jo huhtikuussa 2016 kansalaisaloitteen kanssa samansuuntaisen lakialoitteen, jossa esitettiin sopeutumiseläkejärjestelmän lakkauttamista. Vaikka lakialoite ei silloin edennyt, se kuitenkin herätteli mediaa ja kansalaisia keskustelemaan ja uutisoimaan sopeutumiseläkkeestä ja sen epäoikeudenmukaisuudesta. Sopeutumiseläke on entisten kansanedustajien kohtuuton ja avokätinen työttömyysturva sekä toimeentulon lisä, johon hallituksen leikkaukset eivät koske. Sopeutumiseläkettä nostetaan, vaikka sitä ei oikeasti tarvitsisi, ja sitä sumeilematta väärinkäytetään. Voikin todeta, että sopeutumiseläke aiheuttaa laiskuutta ja ahneutta.

Arvoisa puhemies! Tämän kuun alussa eduskunnalle luovutettu kansalaisaloite sopeutumiseläkkeen poistosta keräsi kaikkiaan 70 000 vahvistettua kannatusilmoitusta. Toivon, että eduskunnalta löytyy selkärankaa lakkauttaa tämä jäänne, joka ei vastaa enää nykypäivää. Kyllä kansanedustajien pitäisi sopeutua takaisin normaaliin työelämään, kun samaan aikaan kansalaisia vaaditaan sopeutumaan muuttuviin työmarkkinoihin sekä uudelleenkouluttautumaan ja hakemaan töitä entistä pidemmän työmatkan päästä.

Kansalaisaloitteella on tarkoitus kannustaa sopeutumiseläkkeeseen oikeutettuja kansanedustajia työllistymään eduskuntatehtäviensä jälkeen. Tämä on linjassa hallituksen aktiivimallin kanssa, jolla kannustetaan työttömiä työntekoon. — Aktiivimalli todellakin aktivoi kansalaisia: se antoi vauhtia sekä tähän sopeutumiseläkettä koskevaan että aktiivimallin kumoamiseen tähtäävään kansalaisaloitteeseen.

17.32 **Stefan Wallin r:** Arvoisa puhemies! Sanottakoon heti kärkeen, että en ole aikeissa jäädä sopeutumiseläkkeelle, vaikka en enää ole vaikuttamassa tässä talossa ensi vuoden eduskuntavaalien jälkeen. En usko, että yksikään parhaimmassa työiässä oleva kansanedustaja etukäteen unelmoi sopeutumiseläkkeestä ihan riippumatta siitä, jättääkö hän tämän talon omasta tahdostaan tai tahtomattaan, siis kansan, äänestäjän, tahdosta. Suurimmalla osalla, kuten minulla, on tai tulee taatusti olemaan ihan muita suunnitelmia, ja siksi olen vapaa sanomaan tästä oman mielipiteeni, koska en puhu omassa asiassani.

Mielestäni, puhemies, tämä keskustelu sopeutumiseläkkeestä on saanut ylisuuret mittasuhteet. Keskustelu on lähtenyt niin sanotusti lapasesta ja on yksipuolisuudessaan tuottanut selvästi enemmän lämpöä kuin valoa. Keskustelussa ei olla kovinkaan syvällisesti pohdittu esimerkiksi sitä, mitä suomalaisten, siis oikeusvaltion, lainsäädäntöperiaatteiden näkökulmasta tarkoittaisi, jos voimassa oleva ennen vuotta 2011 valittuja kansanedustajia

koskeva eläkejärjestelmä lopetetaan tai muutetaan sopeutumisrahaksi. Sehän tarkoittaisi, että ryhdyttäisiin takautuvasti toimivaan lainsäädäntöön, jossa siis jälkikäteen muutettaisiin niitä ehtoja, jotka vallitsivat silloin, kun tuleva edustaja hyvässä uskossa lupautui ehdokkaaksi ja ehkä luopui siviilityöstään tultuaan sitten valituksi eduskuntaan.

Suomen eduskunnalla ei ole tapana harrastaa takautuvasti toimivaa lainsäädäntöä. Päinvastoin Suomen eduskunta on välttänyt takautuvasti toimivaa lainsäädäntöä. Edellisellä kerralla, kun tämä talo oikeusoppineiden mukaan teki tai itse asiassa joutui tekemään näin, elettiin 1940-lukua ja puuhattiin sotasyyllisyysoikeudenkäyntiä. Hyvät kollegat, ovatko sopeutumiseläkkeet oikeasti tähän verrattavissa oleva asia?

Herr talman! Diskussionen om anpassningspensionerna saknar fullständigt proportioner sett till de utmaningar som det här samhället i övrigt kämpar med och mot. Frågan har blivit ett projekt för vissa redaktioner, kanske i hopp om att frukten av kampanjen kan skördas i nästa års utdelning av Stora Journalistpriset.

Men tyvärr är det också så att det finns exempel där anpassningspensionssystemet utnyttjas på ett sätt som varken motsvarar idén eller målet med systemet eller den allmänna rättsuppfattningen. Olika slag av missbruk finns också i andra av samhället finansierade system för ersättningar och förmåner, men att kräva att hela systemet därför bör avskaffas också retroaktivt bara för att några få missbrukar det är naturligtvis en grov överdrift. Finns det möjligheter till missbruk ska kryphålen naturligtvis täppas till. Men någon måtta på politikerföraktet och självspäkningen får det väl ändå finnas också i den här salen.

Puhemies! Syy, miksi tämä eläkeasia on noussut puheenaiheeksi, ei ole välttämättä se, että se olisi yhteiskuntamme suurimpia epäkohtia. Sen sijaan on päivänselvää, että sopeutumiseläkejärjestelmä poikkeaa muiden työsuhteiden eläkejärjestelmistä. Poikkeaahan kansanedustajan työ työn luonteesta puhumattakaan monella muullakin tavoin muista, sanokaamme, normaaleista työsuhteista. Ei ole työaikoja, ei ylityökorvauksia, ei lomarahoja, ja ansiotasokin laahaa pahasti perässä verrattuna palkkaindeksiin. En ole vaatimassa näihin mainittuihin asioihin minkääntyyppistä muutosta, en todellakaan. Haluan vain osoittaa, mihin kaikkeen melko nopeasti törmää, jos ryhtyy johdonmukaisesti vaatimaan samoja etuuksia, järjestelmiä ja käytäntöjä kaikille.

Samalla tässä keskustelussa on myös unohdettu, että kansanedustajan tuulinen työ saattaa olla kaikkea muuta kuin meritoivaa henkilökohtaista tulevaisuutta ajatellen. Siksi sopeutumiseläkejärjestelmä on 50 vuotta sitten keksitty, siksi se on edelleen olemassa, ja siksi se pääosin toimii, olkoonkin että joitakin yksittäisiä tapauksia kieltämättä löytyy, jotka eivät taatusti vastaa sopeutumiseläkejärjestelmän tarkoitusta. Niitä porsaanreikiä on katsottava ja tukittava, kunhan yhteisymmärrys löytyy tämän talon sisällä.

Arvoisa puhemies! Eduskuntalaitoksen arvovallan kannalta ei voi kuitenkaan olla niin, että joku täysin ulkopuolinen häntä alkaa heiluttaa parlamentaarista koiraa, että muutoksia sopeutumiseläkejärjestelmään tehdään jonkun muun tahon kuin eduskunnan ja kansanedustajien omasta aloitteesta. Jotkut mediat ja toimittajat ovat pitkin vaalikautta tehneet sopeutumiseläkejärjestelmästä maalitaulunsa, ihan oman henkilökohtaisen projektinsa, ja yrittäneet lietsoa asian ympärille lähestulkoon kansallista poikkeustilaa. On luotu vähintäänkin ulkoinen odotusarvo, että kun riittävän usein ja riittävän isoin otsikoin kirjoittaa aiheesta, niin kyllä tämä talo sitten lyyhistyy kuin vahakynttilä. Näin ei tietenkään ole, eikä näin voi olla. Jos sopeutumiseläkejärjestelmään joskus tulee viilauksia, ne perustuvat tä-

män talon omiin pohdintoihin, omaan tahtoon ja omiin punnittuihin johtopäätöksiin, eivät toriparlamentin vaatimuksiin.

Sitä mahdollista muutosta odotellessa sopii kuitenkin myös johdonmukaisuuden nimissä pohtia, mitä muita etuuksia, oikeuksia, järjestelmiä ja periaatteita olisimme sitten valmiita muuttamaan samalla tavalla, jos me juuri tässä asiassa lähdemme takautuvan lainsäädännön tielle siinä määrin kuin se oikeusvaltiossa on siis mahdollista edes tehdä. En usko, että siitäkään pohdiskelusta tulisi kovinkaan hedelmällistä.

Arvoisa puhemies! Tiedostan erittäin hyvin, että tässä asiassa olisi poliittisesti terveellistä joko pysyä hiljaa tai sitten heittäytyä nöyräksi, flirttailla iltapäivälehtien kanssa ja kerätä näitä irtopisteitä, mitä nyt on tarjolla, vaatimalla itsekin tätä ehdotettua muutosta tai jopa vieläkin enemmän. Enkä siis minäkään sulje pois sitä, että perusteltuja muutoksia nykyjärjestelmään vielä saattaisi tulla. Jäämme odottamaan puhemiehen tilaamia selvityksiä. Myös edustaja Salolainen otti tässä esille selkeän epäkohdan, jota myöskin pitää tarkkailla tässä valossa.

Mielestäni on kuitenkin paikallaan, että joku välillä myös puolustaa tätä ammattikuntaa, politiikkaa, poliitikkoja ja kansanedustajalaitoksen mainetta, populismia vastaan. Näin teen mielelläni, koska haluan, että tämä työ voisi jatkossakin houkutella uusia kiinnostuneita ja kiinnostavia ihmisiä, ihmisiä, jotka taatusti löytäisivät helpompia tapoja tienata leveämpääkin leipää mutta jotka haluavat tulla mukaan rakentamaan yhteiskuntaa nimenomaan kansanedustajina silläkin henkilökohtaisella riskillä, mikä siihen aina saattaa sisältyä.

17.40 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi kiitän edustaja Wallinia todella pohditusta puheenvuorosta, semmoisesta, joka varmaan antoi monelle miettimistä niin tässä salissa kuin lehtereilläkin, tiedotusvälineiden edustajille ja niille ihmisille, jotka seuraavat ehkä tätä lähetystä. Siinä oli aika paljon miettimistä varsinkin sen julkisuuskohun jälkeen, mitä on tahallaan lietsottu.

Kansalaisaloitejärjestelmä on hyvä järjestelmä, ja se pitää ottaa tosissaan tässä talossa.

Niin kuin sanoin debattipuheenvuorossani, minusta marssijärjestys voisi olla ihan hyvin se, että kun aikoinaan nimenomaan tehtiin iltapäivälehtien paineesta semmoinen järjestelmä, joka ei tänä päivänä kestä kaikilta osin tarkastelua, niin jospa nyt mentäisiin toisella tapaa. Ensimmäiseksi otettaisiin tämä pääomatuloilla kikkailu pois, sen jälkeen katsottaisiin järjestelmä ihan kokonaisuudessa, tehtäisiin perusteellinen työ, käytäisiin se kahu yhden kerran kunnolla ja sen jälkeen voitaisiin luottaa, että se järjestelmä kestää myöskin ajan painetta ja seuraa aikaansa. [Suna Kymäläinen: Koskeeko se kaikkia?]

Täällä kansalaisaloitteessa on kohta, jota en allekirjoita alkuunkaan. Siinä on, että ”sopeutumiseläkkeiden poistaminen nostaa kansanedustajien ja eduskunnan arvostusta”. No, tämä ei kyllä sitä ratkaise. On aivan varmaa, edustajakollegat, että te ette tule koskaan tekemään työtä niin paljon, että se riittäisi, eikä teille koskaan makseta niin pientä palkkaa, etteikö teitä ahneeksi moitittaisi. [Oikealta: Juuri näin!] Vaikka nyt en olekaan tässä talossa pisimpään olleita, niin kyllä minulla jonkunlainen pohja on arvioida kansanedustajan työtäkin, eli jonkunlaisen ohjeen annan teille kaikille. Eli arvosta omaa työtäsi, tee sitä niin, että muutkin arvostavat, ja tee työsi niin, ettei käsi vapise tilipäivänä, kun tilin kuittaat. Se on paljon parempi tie ja varmempi tie kansanedustajan arvovallan ja tämän talon arvovallan nostamiseksi ja suojelemiseksi.

Kun puhuin tuosta kokonaisuudesta, niin silloin myöhemmässä vaiheessa ja hyvin valmisteltuna pitäisi katsoa, mikä on palkkataso, joka todellakaan ei ole, jos puhutaan pelkästä palkasta, korkea. Katsoin jokin aika sitten tilastoja. Noin 3 000 asukkaan kunnassa ja siitä ylöspäin kunnanjohtajilla on paremmat palkat kuin kansanedustajilla, eivätkä he laita jatkaakseen siinä työssä neljän vuoden välein hyvän auton hintaa omasta kukkarostaan, niin kuin tekevät monet kansanedustajat silloin, kun vaalivelkaa otetaan.

Sitten työnteon ehdot tässä talossa ja tämän talon ulkopuolella: mitkä fasiliteetit meillä on täällä, mitkä ovat tarpeen, voidaanko karsia, ja onko ehkä puutteita, jotta kansanedustajat voisivat tehdä työnsä tosissaan?

Ja sitten ulkopuolella esimerkiksi kulukorvausjärjestelmä: Se on tarpeen. On aivan eri asia olla helsinkiläinen kansanedustaja, jolla aika ajoin työ, vaikka se vaativaa on ja voi olla äärimmäisen hankala päästä Helsingin vaalipiiristä tähän taloon, on kuitenkin toisenluonteista kuin esimerkiksi lappilaisella kansanedustajalla. Meillä on kolmasosa Suomen pinta-alasta. Yksistään meidän vaalipiirissämme se tietää rajua kulkemista. Lentokentälle on minullakin yli 200 kilometriä, lähimmälle juna-asemalle 120 kilometriä. Omassa kylässäni jos näkee yhden bussin päivässä, niin se on jo hyvin. Eli sitä pitää varjella, että kaikilla kansanedustajilla on yhtäläiset oikeudet toimia kansanedustajana, olipa valittuna mistäpäin Suomea tahansa.

Eläkejärjestelyt pitää katsoa sitten oikein huolellisesti vielä siinä isossa uudistuksessa, avustajajärjestelmä ja kaikki se.

Arvoisa puhemies! Kun viittasin esimerkiksi tähän palkkatasoon, niin ei pelkkä kansanedustajan palkka, jos siitä puhutaan, ole eurooppalaisessa vertailussa, jos jätetään entiset itäblokin maat pois, edes tavattoman korkea. Bundestagissa lähtöpalkka on yli 9 000 euroa kansanedustajalla, Italiassa vuosipalkka 170 000 euroa vuosi plus muut edut päälle, Alankomaissa, Isossa-Britanniassa vähän vajaa 8 000 euroa, ja sitten jos ottaa esimerkin lähempää, Norjasta ja Tanskasta, heillä on kuukausipalkka 7 800—7 900. Eli paremminkin on niin päin, että suomalainen kansanedustaja on tässä länsimaitten palkkavertailussa siellä alapäässä. Mutta kokonaisuus ratkaisee, ja kyllä kaikista tärkeintä on se, että kansanedustajalta pitääkin vaatia paljon mutta pitää katsoa, että työnteon edellytykset ovat kunnossa.

Sitten pari sellaista puutetta, mistä nyt ei ole kauheasti puhuttu, eli ei ole oikein sekään, että kun itsekin maksoin kymmenisen vuotta työttömyysvakuutusmaksua, niin sitten oman ammattiliiton työttömyyskassa teki valituksen siitä ja kaikilta kansanedustajilta lähti työttömyysturvaoikeus pois.

Ja jos vertaillaan, onhan sanottu, että pitää hakea yhtymäkohtia ansiosidonnaiseen korvaukseen myöskin sopeutumiseläkkeen, sopeutumisrahan kohdalla, niin eihän sekään ole sama näillä, jotka ovat tulleet myöhemmin tähän taloon ja ovat olleet vaikka yhden kauden, neljä vuotta, edustajina. Normaalitilanteessa ansiosidonnaista saavalle riittää 26 viikkoa, että hän saa sen täyden ansiosidonnaisen oikeuden, joka työhistorian kestosta riippuen kestää 300—400 maksupäivää, mutta sille kansanedustajalle, joka on neljä vuotta täällä talossa, maksettava korvaus on huomattavan paljon pienempi kuin ansiosidonnaista saavalla henkilöllä. Tämä on kyllä ihan selvä puute nuoremmilla, myöhemmin taloon tulleilla kansanedustajilla. He ovat eriarvoisessa asemassa muihin nähden, ja pitäisi olla rohkeutta korjata myöskin se kohta.

Eli vaikka minulla on eri lähtökohta kuin edustaja Wallinilla — en tiedä, tavoittelenko jatkopestiä — niin kiitän vielä, kun aloitin kiittelemällä tämän puheeni, edustaja Wallinia. Lopetan sen myös siihen, että tuontyyppistä, voisi sanoa, valtiomiesmäistä suhtautumista-

paa toivoisi enemmän, vaikka asiat voivat olla hankalia käsitellä julkisuudessa. [Jukka Gustafsson: Hyvä puhe! — Oikealta: Hyvä puhe!]

17.47 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Kansanedustajien sopeutumiseläke, jolla tarkoitan nimenomaan ennen vuotta 2011 valittuja kansanedustajia koskevaa sopeutumiseläkettä, ei ole nykyisellään ajanmukainen. Sen takia tämä kansalaisaloite on tervetullut tähän saliin, koska se ymmärrettävästi aiheuttaa paljon keskustelua, kun samaan aikaan on aktiivimallia ja muuten heikennyksiä tapahtunut.

Jos ajatellaan kansanedustajan työnkuvaa, niin sen tehtävän pitäisi myöskin antaa semmoinen kuva ja toimia sitten niitten arvojen mukaan, mitä vie eteenpäin. Eli täällähän jaetaan niukkuutta, joten kansanedustajan ei tulisi toisaalta myöskään elää leveämmin kuin lainsäätäjän arvolle on sovinnaista. Mahdollinen takautuva lainsäädäntö aiheuttaa kuitenkin siihen omat haasteensa.

No, iltapäivälehtien mehevistä otsikoista huolimatta sopeutumiseläkkeen ja -rahan periaate on tarpeellinen, niin kuin täällä on tullutkin esille. Sopeutumisraha mahdollistaa esimerkiksi uudelleenkouluttautumisen tilanteissa, joissa valitsematta jääneen kansanedustajan työkyky tai ammattitaito ei enää mahdollista aikaisempaan tehtävään palaamista.

Kansanedustajan sopeutumisrahan tavoitteena on ohjata kansanedustaja pohtimaan myös yhteiskunnan etua oman vaalimenestyksen sijaan, ja on myös tärkeätä, että pystytään tekemään tärkeitä päätöksiä, vaikeitakin päätöksiä aina sinne vaalikauden loppuun saakka eikä ajatella vain seuraavia vaaleja, omaa putoamista. Siinäkin mielessä se sopeutumisraha osaltaan helpottaa, jos sitten tippuukin. Sopeutumisraha takaa sen, että vastuullisen päätöksen ja eduskunnasta putoamisen jälkeen edustajalla on turvattu toimeentulo, kunnes se uusi työpaikka löytyy. Sen sijaan ongelman muodostaa joidenkin henkilöiden käytös, joka laiminlyö sopeutumiseläkkeen periaatetta. Sopeutumiseläkkeen tarkoitus ei ole todellakaan mahdollistaa eduskuntatyön taakse jättäneen edustajan maailmanmatkailua. Onkin moraalisesti kestämätöntä käyttää eläkettä tai sopeutumisrahaa hyväkseen tavalla, joka on esimerkiksi ulosmittausvelallisen tai työkyvyttömyyseläkeläisen kohdalla pyritty estämään lailla.

Lakia kansanedustajien eläkkeistä tuleekin täsmentää eläkkeen aikana saatavan palkan ja yrittäjätulon vaikutusten ja määrittelyn osalta. Ensinnäkin velvollisuutta ilmoittaa sopeutumiseläkkeen aikana saadut tulot pitää tiukentaa. Jokaiselta kalenterivuodelta tulee jälkikäteen vaatia selvitys tuloista. Selvitysten oikeellisuutta olisi näin mahdollista valvoa. Mikäli edustaja sitten ylittäisi tulorajan, niin maksettu eläke perittäisiin pois, aivan niin kuin muutenkin, muillakin työntekijöillä tai erilaista etuisuutta saavilla.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ja kansanedustajien on toimittava arvonsa edellyttämällä tavalla myös kansanedustajuuden päätyttyä. Sopeutumiseläkkeen käytäntöjä on muutettava.

17.51 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite koskee kansanedustajien sopeutumiseläkkeen poistoa. Aihe on ollut runsaasti esillä julkisuudessa, ja asia koetaan tärkeäksi kansalaisten keskuudessa, mistä kertoo myös aloitteen yli 70 000 allekirjoitusta. Esitänkin kiitokseni aloitteen laatijoille. Kansalaisaloite on kerta toisensa jälkeen osoittautunut kansalaisille tärkeäksi ja hyödylliseksi yhteiskunnan muutoksen ajuriksi. Sen kautta yhä useampi epäoikeudenmukaisuus on alistettu poliittiselle päätöksenteolle, ja uskon, että aloitteet tulevat olemaan merkittävä tekijä jatkossakin. Kii-

tos on myös annettava kansan pulssin päällä olleelle perussuomalaisten kansanedustaja Rami Lehdolle, joka teki vastaavan lakialoitteen jo vuonna 2016. Olen täysin myös tämän kansalaisaloitteen niin kuin myöskin tämän lakialoitteen kannalla.

Arvoisa puhemies! Sopeutumiseläke on malliesimerkki sellaisesta oman selän taputtelusta, josta meidän tulisi päästä täällä eduskunnassa eroon. Tämä eläkejärjestelmä on aikoinaan luotu siksi, että eduskunnasta pudonneen kansanedustajan työllistyminen oli aidosti vaikeaa. Maailma kuitenkin muuttuu, ja työttömyysjärjestelmää, joka on kiistämättä ainutlaatuinen koko maailmassa, on arvioitava uudelleen. Nykymuodossaan sopeutumiseläke joutaa historian romukoppaan. Viime kaudella tehtiin korjaavia liikkeitä oikeaan suuntaan, ja vuoden 2011 jälkeen valituille edustajille ei sopeutumiseläkettä enää heru. Aiemmin ei kuitenkaan ollut rohkeutta puuttua saavutettuihin etuihin. Nyt sitä rohkeutta täytyy olla.

Arvoisa puhemies! Medialla on ollut kissanpäivät sen uutisoidessa sopeutumiseläkettä nauttivista ex-kansanedustajista. Suurin osa heistä on täysin työkykyisiä ja monesti saa osa-aikapalkkaa tai pääomatuloja eläkkeensä ohella. Oikeudenmukaisuus ja tolkku on tästä kaukana. Poliitikkojen arvostus ei alun perinkään ole ollut kovinkaan korkealla tasolla, mutta tämä rapauttaa kansan luottamusta entisestään. Samaan aikaan aktiivimallin tukileikkurit heiluvat toisille. Sopeutumiseläkkeen suurin vika on se, että se ei välttämättä katkea, vaikka sopeutuja saisi rahaa jostain muusta toiminnasta. Lisäksi eläkkeen kesto on täysin vailla perustetta. Meillä on esimerkkejä, joissa sopeutumiseläkettä voi nauttia jopa monta kymmentä vuotta. Ei kansanedustajuus sentään invalidiksi tai muutoinkaan työkyvyttömäksi tee, työhaluttomaksi ehkä.

Arvoisa puhemies! Sopeutumiseläkkeeseen oikeutetut entiset ja nykyiset kansanedustajat ovat etuoikeutetussa asemassa verrattuna sekä kansalaisiin että vuoden 2011 jälkeen valittuihin kansanedustajiin. Yksinkertaisin tapa edetä asiassa olisi romuttaa sopeutumiseläkkeen lisäksi myös tämänhetkinen sopeutumisraha. Entiset ja tulevat kansanedustajat mutta myös kansalaiset olisivat samalla viivalla, jos sopeutumisrahajärjestelmä muutettaisiin ansiosidonnaiseksi tai vastaavaksi järjestelmäksi. Sellaisia järjestelmiä, jotka asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan, ei tule säilyttää. Edellä mainituin perustein minun on helppo kannattaa aloitetta ja vielä kerran kiittää sen alullepanijoita.

17.56 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Kansanedustajien sopeutumiseläke luotiin aikanaan turvaamaan eduskunnan jälkeistä elämää ja toimeentuloa sellaisillekin kansanedustajille, joiden ajama ja edustama aate ei ole kaikkein myyvin. Lienee selvää, että tarvitsemme jatkossakin järjestelmän, joka turvaa oikeuden ja mahdollisuuden puhua suoraan ja ajattelematta sitä, mitä kannattaa ja pitää sanoa, mitä asioita kannattaa edistää, jotta aika oman eduskuntauran jälkeenkin olisi turvattu.

Kannattaa myös muistaa, että vanhaa sopeutumiseläkettä nauttii tällä hetkellä vajaat 30 entistä kansanedustajaa. Järjestelmän kulut ovat noin 1,3 miljoonaa euroa. Eli vaikka kuinka kiihdytämme tunteita, puhutaan talouden ja vaikkapa Suomen noin 55 miljardin euron vuosibudjetin mittakaavassa hyvin pienestä ongelmasta. Oikeudenmukaisuuden tunteen kannalta asialla on enemmän merkitystä, ja siksi tämäkin aloite ansaitsee arvoisensa huolellisen selvittämisen.

Etenkin viime aikoina paljastuneet kikkailut sopeutumiseläkkeen, palkkatulojen karttamisen ja toisaalta pääomatulojen nauttimisen välillä pakottavat pohtimaan tarkennuksia järjestelmään. Sopeutumiseläkkeellä kikkailu on ehdottomasti väärin, toimeentulon tur-

vaaminen vähintään palkansaajan tasolla sen jälkeen, kun on antanut panoksensa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen täysipäiväisesti pitkään, on taas ehdottomasti oikein. Olen keskustellut kansanedustajien vanhan sopeutumiseläkkeen kohtalosta useiden ihmisten, kuten valtiosääntöprofessorin, valiokuntaneuvoksen sekä entisen oikeusministerin, kanssa. Kaikki heistä näkevät asialle kaksi ratkaisumallia.

Ensimmäinen vaihtoehto on se, että vanhoja sopeutumiseläkkeitä korjataan siten, että myös pääomatulot lasketaan niiden saannin ehdoksi. Puhuttamani asiantuntijat pitävät tätä mahdollisena myös perustuslain näkökulmasta, sillä sopeutumiseläkkeiden alkuperäinen tarkoitus oli turvata toimeentulo poliittisen uran jälkeen. Asiantuntijoiden mukaan pääomatulojen laskeminen mukaan tuloihin turvaisi tämän lähtökohdan eli olisi sinänsä lainmukainen toimi.

Toinen vaihtoehto on se, että yritämme muuttaa taannehtivasti järjestelmää vastaamaan enemmän yleistä työttömyysturvajärjestelmää. Siinä suurimpana ongelmana asiantuntijoiden mielestä on perustuslakimme, joka selkeästi estää tekemästä taannehtivaa lainsäädäntöä. Aikanaan tänne pyrkineet ja päässeet ovat tulleet taloon sillä olettamalla, että turva koskee heitä. Siihen on voinut luottaa, vaikka poliittinen ura söisi ammatillisen uskottavuuden, mikä on tapahtunut muun muassa itselleni. Ei minua kukaan toimittajaksi enää palkkaa, kun tämä poliittinen leima on otsassani. Se on se hinta, jonka itse maksan demokratiasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Sanonkin kaikille kansanedustajille, jotka tänne tulevat, että kannattaa muistaa, että kun ura täällä loppuu, me olemme poliittista ongelmajätettä, jolle joskus käy hyvin, joskus käy huonosti. Itselleni on käynyt kohtuullisen hyvin. Olen kertaalleen tippunut eduskunnasta ja olen onnistunut työllistymään myös muualla, eli en ole kovin huolissani omasta kohtalostani, vaikka tämän pahamaineisen sopeutumiseläkkeen piiriin kuulunkin.

Mutta sen sijaan tunnen aika monia muita edustajia, joiden ammatillinen uskottavuus on kyllä mennyt, mutta uutta ei olekaan löytynyt. Se ei ainakaan kannusta riskeeraamaan omaa tulevaisuuttaan poliittisen aktiivisuuden takia. Tämä taannehtivan lainsäädännön mahdottomuus oli myös syynä siihen, että kun järjestelmää vuonna 2011 korjattiin, sitä korjattiin vain tulevien edustajien ja heidän eläkkeidensä osalta. Vaikka taannehtivan lainsäädännön muutos on vaikeaa, olen käynyt näiden politiikan ja juridiikan ammattilaisten kanssa keskustelua siitä, mihin taannehtiva muutos ja sopeutumiseläkkeiden lakkautus heistä päätyisi, jos se olisi mahdollista. Kaikki heistä pitävät selvänä, että muutos pakottaisi arvioimaan kansanedustajien tilannetta koko työlainsäädännön näkökulmasta uudelleen.

Ensinnäkin palkkio- ja eläkejärjestelmämme vertaaminen ja yhdistäminen palkansaajien vastaavaan pakottaisi avaamaan myös kansanedustajien palkkiojärjestelmän, jonka taso, niin pahalta kuin se ehkä jostakusta kuulostaakin, on jäänyt palkansaajien palkkatasosta jälkeen ainakin vuodesta 2000 asti. Palkat ovat nousseet siitä lähtien kuulemma keskimäärin noin 40 prosenttia, julkisen alan palkat yli 45 prosenttia, mutta kansanedustajien palkkiot vain 29 prosenttia. Nämä luvut ovat muutaman vuoden vanhoja, mutta uskon niiden olevan edelleen hyvin suuntaa antavia, koska viime vuosinakaan tasokorotusta palkkioihin ei ole tehty. Käytännössä erojen tasoittaminen tarkoittaisi siis palkkioidemme huomattavaa korotusta, joka ei varmasti suomalaisia tässä tilanteessa ilahduttaisi tai lohduttaisi. Pelkästään nousun tasoitus palkansaajien tasolle tarkoittaisi palkkioidemme nostoa yli 1 000 eurolla kuukaudessa. Miltä kuulostaa?

Palkansaajien järjestelmään siirtyminen vaatisi muuttaman myös nykyisten, vuonna 2011 tai sen jälkeen aloittaneiden edustajien sopeutumisrahajärjestelmän, jota usein julki-

suudessa verrataan työtä tekevän ansiosidonnaiseen päivärahaan mutta joka tosiasiallisesti on huonompi kuin palkansaajan työttömyysturva. 6 400 euroa tienaava palkansaaja saa neljän vuoden työn jälkeen työttömäksi jäätyään noin 2 400 euroa puolentoista vuoden eli 400 päivän ajan. Saman verran tienaava kansanedustaja saa sen sijaan esimerkiksi yhden kauden eli neljän vuoden jälkeen vajaat 1 800 euroa yhden vuoden ajan. Kahden kauden jälkeen eli kahdeksan vuoden jälkeen hän saisi 2 050 euroa kahden vuoden ajan, eli silloin turva on mitallisesti jo vähän isompi mutta edelleen tasoltaan pienempi kuin palkansaajalla.

Samalla työtämme pitäisi saada ohjaamaan palkansaajien tavoin muun muassa työaikalaki, joka merkitsisi meillekin vain 8 tunnin työaikoja. Jatkossa työajat selkeytettäisiin päättymään viideltä iltapäivällä, ja se muuttaisi isolta osalta kaikkia käytäntöjä tässä talossa, sillä aika moni meistä viettää välillä arki-iltansa puhumalla tässä salissa. Tulevaisuudessa sellainen peli ei vetelisi — tätäkään keskustelua ei tähän aikaan käytäisi. Mutta kuten sanottu, perustuslaki voi koitua näille suunnitelmille esteeksi. Hyvä, että ammattilaisten ryhmä pohtii, mikä on järkevää ja mikä ennen kaikkea mahdollista.

Arvoisa puhemies! Mielenkiintoisinta tässä keskustelussa on se, missä kulkee tämän työn arvostus toisaalta kansalaisten silmissä, toisaalta lehdistön ja kolmanneksi omissa silmissämme. Välillä tuntuu siltä, että aina ennen vaaleja suomalaiset ymmärtävät, että aika moni meistä paahtaa paljon töitä, tinkii vapaa-ajastaan, unestaan, perhe-elämästään ja oikeasti tekee parhaansa. Vaalien jälkeen asetelma muuttuu helposti siten, että monen mielestä yllättäen ajammekin vain omia etujamme.

Lehdistön asetelma tässä sopassa on selvä. En ole nähnyt ikinä, kertaakaan, yhtään juttua ylipitkistä työpäivistä tai aamuviideltä pidetyistä puheenvuoroista. En yhtään juttua siitä, että teemme töitä museosuojelluissa oloissa, joissa työergonomiasta ja sähköpöydistä voi vain unelmoida. En yhtään juttua siitä, että talossa ainakin 10 prosenttia edustajista on itse asiassa eläkeiän ylittäneitä ja siten he säästävät eläkekuluja, kun niitä ei heille tietenkään heidän tässä luottamustehtävässä ollessaan makseta. En yhtään juttua suoraan tai välillisesti kansanedustajakollegoihin kohdistuvien epäilyjen, syytösten, motiivien kyseenalaistamisen tai muun epäilyn aiheuttamasta henkisestä taakasta tai jopa suoranaisesta fyysisen väkivallan uhkasta. Joitakin kollegoitani on jouduttu jopa poliisin turvin turvaamaan.

Sen sijaan pitkistä kesälomista saamme lukea lehdistä säännöllisesti. Aika moni lähipiiristä kysyy aina sitä, miten päiväni elokuussa tai tammikuussa voivat olla niin täynnä erilaisia tapaamisia ja kokouksia, vaikka lehdissäkin vakuutetaan minun olevan lomalla. Samalla tavalla sain eduskunnasta välillä poissa ollessani puolustaa niitä kollegojani, jotka käyttävät paljon esimerkiksi pääkaupunkiseudun taksietuuttaan tai jotka eivät juurikaan käytä puheoikeuttaan tässä salissa. Niin mediaseksikästä kuin näiden asioiden listaaminen iltapäivälehdessä saattaa olla, kumpikaan ei mittaa tosiasiallista tehokkuuttamme tai tehottomuuttamme, ei osaamistamme eikä osaamattomuuttamme, ei tuhlailevaisuutta sen paremmin kuin säästäväisyyttäkään. Ja näin väitän, vaikka itse innokkaana polkupyöräilijänä en pääse taksitilastojen kärkeen ja vaikka en kohtuullisen innokkaana puhujana loistakaan tilastoissa myöskään tuppisuuna. Siitä huolimatta peräänkuulutan reiluja ja etenkin läpinäkyviä pelisääntöjä ja käytäntöjä, ja sellaisia haluan myös itse edistää.

Mutta palataan vielä sopeutumiseläkkeeseen. Elämä ja työ näyttäytyvät aika erilaisina, kun asioita katsoo eri näkökulmista. Selvää on myös se, että päädymme [Puhemies koputtaa] sopeutumiseläkeasiassa mihin lopputulokseen tahansa, keskustelu eduistamme ja tu-

loksellisuudestamme tulee jatkumaan loputtomiin. — Arvoisa puhemies, saanko jatkaa muutaman lauseen verran?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, muutama lause, edustaja, vielä.

Kiitos! — Viime kädessä tämän työn arvostus riippuu siitä, miten me itse tämän arvotamme ja arvostamme, miten me työmme teemme ja miten myös toisiamme kohtelemme. Jo perustuslaki sanoo, että kansanedustajan tulee esiintyä vakaasti ja arvokkaasti sekä loukkaamatta toista henkilöä. Demokratia ja työ sen puolesta ovat niin suuria arvoja, ettei niitä kannata uhrata vain miellyttääkseen joitakuita, ja tästä pitää pitää kiinni kaikista asioista päätettäessä.

Muistutan myös siitä, että eduskuntavaalit ovat jälleen vuoden päästä. Toivotan kaikki tervetulleiksi näihin vaaleihin. Pidetään yhdessä tämä järjestelmä sellaisena, että se edes suurimmalle osalle näyttäytyisi jossain määrin houkuttelevana.

18.07 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Edustajat Wallin, Mustajärvi ja Järvinen pitivät erittäin hyvät puheenvuorot siitä, kuinka tärkeää on, että me myöskin itse arvostamme tätä työtä kansanedustajana. Tietenkin nämä kysymykset ovat tasapainoilua myöskin median ja kansalaisten näkemysten kanssa, ja me kaikki olemme saaneet todella paljon palautetta siitä, kuinka epäoikeudenmukaiseksi nämä sopeutumiseläkkeet koetaan, kun samaan aikaan tehdään aktiivimalleja, erilaisia leikkauksia sosiaalitukiin.

Itse näen tärkeänä, että sopeutumiseläkkeitä muokataan, ja se minimi on se, että ne porsaanreiät tukitaan eli että väärinkäytöksiä ei pystytä tekemään esimerkiksi pääomatulojen, kuten osinkotulojen, osalta. Siinä syntyy helposti vaikutelma, että sopeutumiseläke on entiselle kansanedustajalle ikään kuin perustulo, jonka päälle hän voi tehdä sitten muita tuloja. Sehän ei voi olla se käytäntö, kun samaan aikaan tutkitaan tavanomaisen perustulon mahdollisuuksia, mikä on huomattavasti pienempi kuin tämä kansanedustajan sopeutumiseläke.

Yksi vaihtoehto, millä tätä voidaan myöskin korjata, on se, että siirrytään vähän samankaltaisen työttömyysturvan piiriin kuin on muilla työttömillä elikkä siirrytään pelkästään sopeuttamisrahan käyttöön ja sovelletaan sitä esimerkiksi 400 päivän ajan, kuten on ansiosidonnaisen päivärahan osalta ollut käytäntö.

Pidän myöskin hiukan ongelmallisena tätä taannehtivaa puuttumista etuuksiin. Täällä on todettu kyllä se, että tiettyihin muihinkin eläkkeisiin on puututtu, mutta tietyllä tavalla olisin kuitenkin hyvin varovainen siinä, koska se voi sitten olla päänavaaja moniin muihinkin eläkkeisiin, ja minusta ne ovat ihan oikealla tavalla perustuslain suojeluksessa.

Pidän tärkeänä, että tästä todellakin käydään keskustelu eduskuntapuolueiden kesken ja pohditaan ratkaisuja erityisesti näiden väärinkäytösten korjaamiseksi, jotta todella tapahtuu se, mitä puhemies aiemmin tänään sanoi, että asiaan löydetään ratkaisu kevään aikana.

18.10 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Tämä sopeutumiseläke on epäoikeudenmukainen. Nyt ei ole kyse vain iltapäivälehtien revittelystä, mitä tapahtuu paljon, vaan tämä on oikeasti epäoikeudenmukainen. Tämä on ennemminkin sopeutumattomuuseläke, mitä myös väärinkäytetään.

Täällä on puhuttu siitä, että otamme poliittisen riskin. Kyllä, tiedän ottavani poliittisen riskin, mutta yrittäjät ottavat joka päivä riskiä. Ihmiset ottavat joka päivä riskejä tässä elämässä. Eivät toiset voi olla tasa-arvoisempia kuin toiset, kun otamme riskejä.

Kansantaloudellisesti, tiedän, tämä ei ole kovin merkittävä summa, mutta tämä on periaatteellinen kysymys. Kansalaisaloite on todella hyvä järjestelmä, missä kansalaiset saavat kertoa, mistä asioista he haluavat, että me keskustelemme täällä, ja minkä asian he haluavat korjata.

Sveitsissä on niin pitkälle mennyt tämä demokratiakehitys, että siellä on jopa suora demokratia. Eli kun kansalaiset jostakin asiasta kimpaantuvat tai kokevat jonkun asian epäoikeudenmukaiseksi, he keräävät tietyn verran nimiä, se tulee kansan äänestettäväksi ja se on sitova. Kansanäänestykset ovat Sveitsissä sitovia. Siellä on erittäin oikeudenmukainen yhteiskunta, se on hyvin kilpailukykyinen yhteiskunta.

Kyllä demokratia on sitä, että me kuuntelemme kansaa ja näin ansaitsemme kansalaisten luottamuksen. Jos kansalaiset kokevat, että joku asia on epäoikeudenmukainen, niin se ajaa kuilua poliitikon ja kansalaisen väliin. Hyvän johtajuuden salaisuus on luottamus, ja tällaiset epäoikeudenmukaisuudet nakertavat sitä luottamusta.

Jos me ajattelemme konkreettista tilannetta: Minä ja edustaja Elomaa olemme sairaanhoitajia. Elomaa äänesti minua ja teki paljon vaalikampanjaa minun eteeni, ja minä pääsin eduskuntaan ajamaan tänne sairaanhoitajien asioita ja niitä asioita, mitä kansalaisille lupasin. Sitten syystä tai toisesta minä tipuin eduskunnasta enkä enää tullutkaan valituksi. Sen jälkeen jäisinkin kotiin lukemaan naistenlehtiä, kun Elomaa edelleen painaisi sairaanhoitajan työtä. Sitten voisimme välillä käydä kahvilla, ja minulla olisi vain vähän isompi liksa aina kuukausittain.

Eli konkreettisesti tämmöiset tilanteet eivät saa olla mahdollisia. Kyllä epäoikeudenmukaisuudet tulee korjata, ja siksi tämä aloite on täällä meidän pöydällämme.

Siis nyt on kysymys siitä, että me olemme kansalaisten asialla. Kansalaiset haluavat tähän korjauksen. Minä kannatan tätä aloitetta ja myös olen allekirjoittanut edustaja Rami Lehdon lakialoitteen tästä asiasta.

18.13 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää ja rakentavaa keskustelua aihepiiristä, joka ehkä ensi tuntumalta aiheuttaisi vähän enemmänkin vähän toisentyyppisiä puheenvuoroja, mutta on hienoa, että tämä sali on pystynyt myös tästä aiheesta keskustelemaan rakentavassa hengessä ja etsimään ratkaisuja. Tässä keskustelun kuluessa on minusta noussut esille kaksi asiaa, joista kohtuullisen suurta yksituumaisuutta tässä salissa on.

Ensimmäinen on se, että tässä nykyisessä järjestelmässä on epäkohtia ja niihin tulee puuttua. Tähän työhön varmasti tämä nyt meneillään oleva virkamiesvalmistelu antaa mahdollisuuden, ja toivottavasti sitten jatkotyössä eri eduskuntaryhmät etsivät tähän yksituumaisuutta ja päästään sitä kautta kestävään ratkaisuun vielä tämän kevään aikana.

Toinen on sitten se — mistä mielestäni täällä kohtuuhyvin on yksimielisyys löytynyt — että tästä vaikeastakin asiasta, tai ehkä vaikeasti viestittävästä asiasta, ei kuitenkaan pidä syyllistyä kohtuuttomuuksiin tai liian voimakkaisiin puheenvuoroihin, että kuka nyt sitten lupaa kaikista huonoimmat edut heille, ketkä tässä salissa istuvat. Tämä jo osoittaa sen, että tiettyä arvokkuutta edustajilta löytyy, että tätä asiaa pystytään käsittelemään. Niin entinen sopeutumiseläkejärjestelmä kuin nykyinen sopeutumisrahajärjestelmäkin liittyvät tähän kokonaisuuteen, kun puhutaan näistä kansanedustajien eduista. On varmasti järkevää, että

tulevaisuudessa tämä koko kokonaisuus käytäisiin läpi ja mietittäisiin, millä tavalla se vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla tulevaisuutta.

Se asia, mikä tässä monesti itselle tulee mieleen, liittyy enemmänkin siihen muutokseen, minkä 2011 vähän ennen vaaleja silloinen eduskunta teki ja mikä osaltaan nyt sitten on johtanut myös siihen, että tämä asia on pysynyt otsikoissa. Eli silloinen eduskunta oli valmis koskemaan tulevien edustajien etuihin mutta ei ollut valmis puuttumaan omiinsa. On aina ymmärrettävää, että kun tämmöinen tilanne käy, niin totta kai se aiheuttaa sen keskustelun, että onko tämä nyt mietitty yhdenvertaisuuden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Jos kerran antauduttiin siihen, että ollaan valmiita ottamaan muilta mutta emme itseltämme, niin se aina kyllä johtaa siihen, että keskustelu jatkuu. Senpä takia olisi hyvä, että kun tuossa alussa puhuin niistä muutoksista, joita moni täällä on esittänyt, niin nyt tähän sopeutumiseläkejärjestelmään niitä tehtäisiin kuitenkin jo tämän kevään aikana. Tässä varmaan keskeinen muutos on se, että esimerkiksi pääomatulot otettaisiin huomioon, mikä ainakin ehkäisisi sitä, että tätä nykyistä järjestelmää pystyisi käyttämään niin härskisti hyväkseen kuin jotkut näyttävät käyttävän.

Kaiken kaikkiaan toivon, että tämä työ tässä talossa etenee ja ryhmät siinä löytävät sellaisen yhteisymmärryksen, että pystytään muutoksia tekemään, jotta sitä kautta pystymme myös näyttämään ympäröivälle yhteiskunnalle, että kaikkien niiden puheiden jälkeen eduskunta kantaisi vastuunsa ja tekee myös tarvittavat muutokset, kuitenkin niin, ettemme lähde huutokauppaan siitä, kuka täällä uskaltaa kaikista pahiten raippaa tarjota kansanedustajille. Sen verran meidän pitää kuitenkin arvostaa tätä ammattia, että emme lähde tällaiseen huutokauppaan.

18.18 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja siitä, miten meidän ensinnäkin pitää kyetä itse arvostamaan omaa työtämme mutta sitten kuitenkin ymmärtää se, että tässä nykyisessä sopeutumiseläkkeessä on tietynlaisia epäkohtia, jotka kansalaisten silmissä näyttävät varsin epäoikeudenmukaisilta. Kun ajattelee sitä tarkoitusta, mitä varten tämä sopeutumiseläke luotiin 50 vuotta sitten, niin siihen nähden se, että varmistetaan jonkunlainen tulo myös kansanedustajauran jälkeen niin, että siinä on kirjattu, että se ei esimerkiksi koske pääomatuloa tai näitä osinkoja, on tietysti tähän päivään peilattuna semmoinen, joka varmasti ei vastaa tätä aikaa, koska nyt voidaan ottaa sitten tuloja myös pääomatuloina ja osinkoina. Siinä mielessä siinä varmasti on tämmöisiä porsaanreikiä, joita on syytä yhdessä katsoa, ja olen iloinen siitä, että tämän kansalaisaloitteen myötä tämä tulee käsittelyyn, ja myös siitä, että puhemiehet, niin edellinen kuin nykyinenkin, ovat tämän ottaneet yhteiseen ryhmien väliseen keskusteluun, ja toivon, että tänään käytävä keskustelu antaa meille ryhmäpuheenjohtajille hyviä eväitä siihen, miten me teemme tarvittavia muutoksia.

Mutta haluan kuitenkin kiittää myös niistä huomioista, että varmaan sitten pidemmällä aikataululla on syytä myös peilata tätä koko järjestelmää, myös miettiä nimenomaan tätä eläkejärjestelmää kokonaisuudessaan, avustajajärjestelmiä, kulukorvausasioita, palkkatasoja, kaikkea sitä, miten se peilautuu tähän päivään, sillä kaikkein pahinta, mitä tässä nyt voitaisiin tehdä, on se, että kiireellä ja median paineella ja muullakin tämmöisellä populismipaineella me tekisimme nyt [Puhemies koputtaa] sellaisia muutoksia, joista myöhemmin huomattaisiin, että ne eivät ole pitkälle vieviä eivätkä aikaa kestäviä, niin kuin ehkä viime kerralla sorruttiin tekemään.

18.20 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämän kansalaisaloitteen käsittely ja sitten yleensä tämä sopeuttamiseläkeasia, tai kansanedustajien eläkeasian käsittely, on hyvä tehdä tällä keinoin avoimesti, reilusti ja vahvasti argumentoiden tosiasioilla.

Ensinnä kiitän kansanedustaja Stefan Wallinia erinomaisesta puheenvuorosta. Hän uskalsi rohkeasti ja viisaasti analysoida, miten tämä homma oikeasti on. Vaikka meidän työ kansanedustajana ei ole perinteinen työpaikka, niin olen tehnyt lähes neljännesvuosisadan töitä metsäammattilaisena ja voin vakuuttaa teille, hyvät kollegat, sen pitkän kokemuksen jälkeen — aloitin metsurina, ja se ei ihan kevyimpiä hommia ole, kun metri on lunta — että kyllä tämä työ on vaativuustasoltaan ja kaikelta siltä rasittavuudeltaan, mitä olen joutunut kokemaan — ja te, arvoisat edustajakollegat, olette sen saman kokeneet — ehdottomasti raskaampaa. Se on ihan varmaan sitä, olen sen omassa kehossani tuntenut ja yrittänyt pärjätä näine vaivoineni.

Mutta joka tapauksessa edustaja Wallin analysoi omassa puheenvuorossaan aivan erinomaisesti tätä asiaa. Samoin edustaja Markus Mustajärvi omassa puheenvuorossaan kertoi hyvin isoja, vahvoja, elämänmakuisia tosiasioita, miten tätä kansanedustajan eläkeasiaa tulee tarkastella. Tärkeintähän siinä on se, että pääsemme oikeudenmukaiseen ratkaisuun, joka kestää sitten aikaa. Jos me luemme iltapäivälehdistä, miten tässä asiassa tulisi toimia, niin se on mielestäni se väärä tie. Pitää olla reiluutta ja selkäranka suorana seisoa suomalaisen demokratian puolustajana ja eduskunnan puolustajana, niin että rohkenemme sen asian kanssa elää vuosia eteenpäin, selkä suorana myös toimittajia silmiin katsoen.

Jos kysytään kansalta mielipidettä, paljonko kansanedustajan oikea eläkemäärä tai palkkion määrä on, niin sitä minä en tiedä, mitä sieltä vastataan, mutta veikkaisin, että moni sanoo, ettei tarvitsisi maksaa mitään. Jotkut sanovat, että pitäisi maksaa tuplamäärä. Sen mielipidetiedustelun totuus lienee jossakin sillä välillä. Mutta kun katsomme tarkasti, mikä on suomalaisen demokratian ydin, niin se on siinä, että kansanedustajan työhön tuleva henkilö, tähän taloon tuleva ihminen, pärjää sillä palkkiollaan, pystyy selviytymään arkisista menoistaan ja sitten ennen kaikkea tekemään arvokkaasti sitä työtä, johon kansa hänet on valinnut. Jos emme arvosta omaa työtämme, niin arvostammeko silloin demokratiaa? Minusta Suomen kansanedustajan tehtävä on erittäin suuri kunniatehtävä ja kohtuullinen korvaus siitäkin pitää saada.

Mitä tulee sitten viime päivinä kovaa kohua herättäneisiin muutamiin koviin eläkejuttuihin tuolla iltapäivälehtien sivuilla, viitaten näihin koviin eläkekertymiin, joita sopeuttamiseläkettä saavat entiset ministerit ovat nostaneet, niin kansanedustajan eläke-etuushan ei tuolla tavalla ole niin korkea, mutta ne henkilöt, jotka sitä ovat saaneet, nauttivat sitä ministerin palkan tuomaa kertymää. Näin ollen meidän pitää tosiasiat tässä asiassa tunnustaa ja laatia se järjestelmä, joka on oikeudenmukainen.

Edellinen puhemies Maria Lohela käynnisti tämän nykyisen menossa olevan prosessin, ja siihen ensimmäisenä hän kutsui kaikki eduskuntaryhmien puheenjohtajat keskusteluun, neuvotteluun, mitä tälle asialle tehdään, ja nyt Paula Risikko jatkaa tätä. Tavallaan Maria Lohela ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat avasivat tämän väylän, ja nyt sitten Paula Risikko jatkaa tällä tiellä. Tiedän, että myös nykyinen varapuhemies Mauri Pekkarinen on asiassa ollut aktiivinen käyttäen monia puheenvuoroja omalla tahollaan.

Eli tämä asia on nyt hyvässä tarkastelussa, ja tässä on tärkeää muistaa se, että ilman kiihkoa, ilman mitään kaunaa tai negatiivisia tunteita kannattaa noudattaa sitä Olaus Petrin aikoinaan 1500-luvulla antamaa tuomarinohjetta tässäkin asiassa, että se, mikä ei ole kohtuus, ei voi olla lakikaan. Ja tämähän ei ole hallituksen asia. Missään nimessä tämä ei ole

hallituksen asia, vaan tämä on eduskunnan asia, ja meidän pitää kansanedustajina yhtenäisesti seisoa selkä suorana puolustamassa demokratiaa ja sitten niitä ihmisiä, jotka täällä siitä asiasta päättävät perustuslakimme mukaan. Siitä tämä homma lähtee, oman työn kunnioittamisesta ja oikeudenmukaisuudesta.

On selvä asia, että tällainen pääomatuloilla kikkailu on epäoikeudenmukaista, ja uskon, että siihen nyt Paula Risikon johtama valmistelutyöryhmä puuttuu, ja siihen liittyen pitää muistaa, että meidän pitää itsekin noudattaa lakeja. Kun eduskunta on säätänyt lait, niin on se kohtuullista, että me niitä myös noudatamme. Uskon, että Paula Risikko vahvalla ohjauksellaan vie tätä työtä eteenpäin ja kaikki lakipykälät tutkitaan tarkasti, miten tämän pitää mennä ihan oikein ja oikeudenmukaisesti. On syytä muistaa, että nykyisillä kansanedustajillahan ei ole oikeutta, kuten monessa puheenvuorossa on jo kuultu, ansiosidonnaiseen päivärahaan tai mihinkään työmarkkinatukeen, kun tämä ei ole työsuhde. Me emme saa palkkaa, vaan saamme palkkiota. On syytä nämä juridiset seikat pitää kirkkaana mielessä ja siltä pohjalta lähteä viemään oikeaa asiaa eteenpäin.

Toivon, arvoisa puhemies, lopuksi, että tässä asiassa toimimme selkä suorana ja rehdisti ja eduskunta tekee tässä asiassa sellaisen ratkaisun, jonka kanssa voi elää vuosia, vuosia eteenpäin. Tärkeää tässä tehtävässä — viittaan edustaja [Puhemies koputtaa] Stefan Wallinin hyvään puheenvuoroon — on puolustaa suomalaista demokratiaa, viedä suomalaisten ihmisten asioita eteenpäin ja olla oikeudenmukainen. Se on meidän isoin tavoite, mikä meillä pitää olla, ja niinhän se perustuslakikin sanoo, että kansanedustajan pitää noudattaa totuutta ja oikeutta. Tämän kun pidämme mielessä, niin varmasti pääsemme pitkälle eikä tarvitse turhia selittelypuheenvuoroja pitää sen pidempään.

18.26 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Sopeutumiseläkejärjestelmä juontaa juurensa aina 80-luvulle. On selvää, että järjestelmää on kehitettävä huomioiden myös muun yhteiskunnan kehitys. Ilolla tervehdinkin tätä kansalaisaloitetta, joka tuli tänne meidän käsiteltäväksemme.

Laissa kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta säädetään kansanedustajan ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen. Laki sisältää säännöksen niin vanhuuseläkkeestä kuin sopeutumisrahasta. Ja kuten täällä on moneen kertaan tullut jo vastaan, lakia muutettiin vuonna 2011 niin, että entisen sopeutumiseläkkeen sijasta kansanedustajalla tietyin edellytyksin on oikeus määräaikaiseen sopeutumisrahaan. Uutta säännöstä sovelletaan siirtymäsäännöksen perusteella vain kansanedustajiin, joiden edustajantoimi on alkanut ensimmäisen kerran 1.3.2011 jälkeen.

Sopeutumiseläkkeen osalta on käyty rajanvetoa siitä, pidetäänkö sitä eläkkeenä vai työttömyyskorvauksen kaltaisena etuutena. Piirteitä on näistä molemmista järjestelmistä. Eläkkeenluonteisuuteen viittaa sääntely sopeutumiseläkkeen kertymisestä: ansaittavaa mutta vasta myöhemmin maksettavaa etuutta pidetään työsuorituksen vastikkeen osana. Toiseen suuntaan viittaa puolestaan se, että sopeutumiseläkkeen aikana saadut ansiotulot huomioidaan ja ne pienentävät sopeutumiseläkkeen määrää. Kun jää vanhuuseläkkeelle, ei ansiotuloja enää huomioida. Vuoden 2011 muutoksen yhteydessä valmisteluasiakirjoissa painottuu käsitys sopeutumiseläkkeestä eräänlaisena työttömyysturvaetuutena, joka perustuu edustajan uran pituuteen ja uran aikana saatuun edustajapalkkioon.

Lehdistä olemme saaneet lukea räikeitä tapauksia sopeutumiseläkkeellä olevista, jotka ovat nostaneet suuria pääomatuloja eläkkeen lisäksi. Tämä ei vastaa oikeustajuani, ja järjestelmää onkin muutettava siten, että myös pääomatulot huomioidaan. Kansalaisaloitteen

käsittelyn myötä on tarkasteltava koko järjestelmää, ja mahdollisiin muutostarpeisiin on suhtauduttava avoimin mielin. Uusien edustajien kohdalla, jotka ovat tulleet taloon vuoden 2011 jälkeen, sopeutumisraha on heikompi kuin mitä olisi ansiosidonnainen työttömyysturva. Samaan aikaan kuitenkin on muistettava, että kansanedustajien edut ovat aina olleet ja tulevat aina olemaan kansalaisten erityisen mielenkiinnon kohteina. Järjestelmän on vastattava kansalaisten oikeustajua, mutta meidän tehtävänämme on myös huolehtia siitä, että tähän tehtävään halutaan myös jatkossa ja edut ovat sillä tasolla, ettei synny korruptioriskiä. Tämä järjestelmä on alun alkaen luotu kansanedustajien työttömyysturvaksi siinä tapauksessa, ettei työllistyminen ole onnistunut heti edustajanuran jälkeen. Tämän ei kuitenkaan pidä olla edustajan ikuinen tuloautomaatti, että hän työllistyessäänkin optimoi tilanteen niin, että tekee työtä vain sen verran kuin ”huvittaa” ja muutoin nostaa eläkettä. Sopeutumiseläke on tarkoitettu väliaikaiseksi toimeentulon turvaksi työttömyyttä vastaan.

Sekin tilanne on tunnistettava kuitenkin, että moni joutuu niin sanotusti tyhjän päälle siten, ettei ole virkaa, mihin palata. Voi myös olla tilanteessa, jossa joutuu pohtimaan, vastaako oma ammattitaito enää mahdollisesti pitkänkin edustajanuran jälkeen työelämän vaatimuksia. Kollegoiden työllisyysnäkymiä seuratessani olen ollut yllättynyt siitä, kuinka vaikeaa työllistyminen edustajanuran jälkeen on ollut. Tähän voi olla vaikutusta sillä, että on tullut leimautuneeksi poliittisesti ja joutunut ottamaan vahvoja poliittisia kantoja, jotka sitten vaikeuttavat työllistymistä. Jossain määrin tässä kansanedustajan tehtävässä ikään kuin muuttuukin epäkelvoksi muihin tehtäviin sen sijaan, että työnantajat arvostaisivat sitä, millaista kokemusta ja asiantuntemusta kansanedustajan tehtävä on kartuttanut.

Nyt tämä kansalaisaloite lähtee täällä meillä asianmukaiseen ja huolelliseen käsittelyyn, ja odotammekin myös virkamiesselvityksen tuloksia. Kun nämä selvitykset ovat valmiit, on niiden pohjalta aika tarkastella tätä järjestelmää kokonaisuudessaan.

18.32 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Stefan Wallin otti aiemmin esille vuosien 1945 ja 1946 kieltämättä hyvin häpeällisen sotasyyllisyysoikeudenkäynnin, jota silloinen oikeusministeri Urho Kekkonen ajoi, esimerkkinä taannehtivasta lainsäädännöstä ja vertasi sitä nyt käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen tavoitteisiin. Mielestäni edustaja Wallin osui kuitenkin tältä osin vertailussaan harhaan. Nimittäin tämän sotasyyllisyysoikeudenkäynnin taustana oli Neuvostoliiton ja sen valvontakomission aiheuttama erittäin vakava ulkopoliittinen uhka. Jopa koko Suomen itsenäisyys oli vaakalaudalla, miehitys oli edelleen mahdollinen, kun muun muassa Porkkalassa sijaitsi neuvostotukikohta. Silloinen takautuva lainsäädäntö tehtiin ulkovaltojen painostuksesta kansakunnan yleistä mielialaa vastaan ja koko maan järkytykseksi, ja myös jälkipolvet ovat tämän sotasyyllisyysoikeudenkäynnin ja annetut tuomiot ehdottomasti jälkikäteen tuominneet.

Sitä vastoin tämä kansanedustajien sopeutumiseläkkeiden poistamista vaativa kansalaisaloite on tullut tänne eduskuntaan normaalin, eduskunnan itse aikanaan hyväksymän laillisen prosessin kautta. Kuten tänään on todettu, muihinkin eläke-etuuksiin on puututtu täällä eduskunnassa — miksi ei siis myös kansanedustajien sopeutumiseläkkeisiin?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten kanta sopeutumiseläkkeisiin on ollut selvä jo huomattavasti aiemminkin kuin tämä lakialoite on tänne käsittelyyn tullut. Se on nähtävissä muun muassa edustaja Lehdon jo vuonna 2016 laatimassa lakialoitteessa, jossa vaaditaan sopeutumiseläkkeiden lakkauttamista. Olen itsekin allekirjoittanut tämän lakialoitteen useiden muiden perussuomalaisten kansanedustajien tavoin.

Arvoisa puhemies! Toivon nyt [Puhemies koputtaa] tälle käsittelyssä olevalle kansalaisaloitteelle ripeää ja menestyksekästä käsittelyä eduskunnassa ja eduskunnalta päättäväisiä toimia asian suhteen.

18.34 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kansanedustajan työ on vaativaa, totta. Useimmat ottavat työnsä tosi vakavasti. Kansalaiset seuraavat edustajien toimia nykyään myös tarkemmin. Todellisuus edustajan työstä onkin erilainen kuin se kuva, joka on piirtynyt monen kansalaisen mielikuvaan. Palkka on hyvä mutta EU:n mittakaavassa keskiarvon alapuolella, kun edustajien palkkoja verrataan eri maiden välillä.

Nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite koskee sopeutumiseläkkeitä, joihin ennen vuotta 2011 valituilla kansanedustajilla on oikeus. Kansalaisaloitteella on reilusti yli 50 000 allekirjoitusta, joka vaaditaan aloitteelta, että se tulee salikäsittelyyn. Allekirjoituksia on 70 000. Kiitos tästä aloitteesta.

Kansanedustajan sopeutumiseläke on täysin moraaliton. Eläkkeen saamiseksi myös kikkailu pääomatuloilla ja osa-aikatyöllä on mahdollista — käsittämätöntä. Eläkeköyhyys kasvaa koko ajan. Takuueläkkeellä olevia, kansaneläkkeellä olevia, pienellä työeläkkeellä olevia näkyy yhä enemmän leipäjonoissa, iäkkäitä ihmisiä, yhä useammin naisia. Se on tätä päivää, valitettavasti. He eivät mielellään hae toimeentulotukea tai eivät osaa edes sitä hakea, sillä tämä iäkäs sukupolvi ei helpolla sosiaaliluukulle menekään. Kun puhutaan pieneläkeläisten verovähennyksistä tai eläkkeen noususta, puhutaan muutamista euroista. Sopeutumiseläkkeessä on kysymyksessä tuhansien eurojen eläke, ja sitä voi saada ennen todellista eläkeikää.

Arvoisa puhemies! Vaalien läheisyys ja puhemies Risikon ja varapuhemies Pekkarisen positiivinen suhtautuminen asian eteenpäinviemiseen voi tuoda muutosta tähän epäoikeudenmukaisuuteen. Medialle kyllä annan tällä kertaa tässä asiassa kiitoksen, se on vahvasti nostanut tämän sopeutumiseläkkeen negatiiviset puolet esille. Sopeutumiseläke on etuoikeus, joka ei ole mistään suunnasta katsottuna oikeudenmukainen. Rami Lehto on tehnyt tästä lakialoitteen, jonka itsekin olen allekirjoittanut. Edustaja Huhtasaari esitti esimerkein konkreettisesti, mitä tämä sopeutumiseläke on ja mitä se tarkoittaa. Kuten edustaja Saviokin tässä jo puheessaan sanoi — itsekin olen kannattanut tätä kansalaisaloitetta — perussuomalaiset kannattavat kansalaisaloitetta vahvasti sopeutumiseläkkeen poistamiseksi. — Kiitos.

18.38 **Ville Niinistö vihr:** Arvoisa puhemies! Kuulun tässä asiassa ehkä niinistöläiseen koulukuntaan, elikkä minä näen keskeisenä sen, että jotta me eduskuntalaitoksena säilytämme ihmisten luottamuksen ja ihmiset kokevat, että päättäjät täällä ovat ajamassa yhteiskunnan etua tavalla, joka nauttii laajaa yleistä luottamusta, niin meidän pitää olla erityisen kriittisiä suhteessa niihin etuuksiin, mitä kansanedustajat itse saavat. Hyvä johtaja johtaa esimerkillä ja vaatii itseltään enemmän kuin muilta. Tällä tausta-ajatuksella olen itse ajatellut niin, että nämä epäkohdat ovat niin räikeät nykyisessä sopeutumiseläkejärjestelmässä niille, jotka sen piirissä yhä ovat, että aika on ajanut tämän järjestelmän ohi ja siihen on pakko saada muutos. Sitä on nyt muutettava myös niiden edustajien osalta, jotka on valittu ennen vuotta 2011, niin kuin itsekin olen.

Silloin 2010, kun tästä neuvoteltiin viimeksi ja puhemies Niinistö asiaa vei eteenpäin, itse olin ryhmän puheenjohtajana mukana niissä neuvotteluissa. Silloinkin oli esillä ajatus, että jos vähintään sillä hetkellä istuneiden edustajien osalta oltaisiin siirrytty sopeutumis-

rahan piiriin, mutta ehkä asia vietiin silloin aika nopealla valmistelulla läpi. Kun ei haluttu sitä poliittista riitaa, koska siitä oli erimielisyyttä, niin tehtiin se pienin mahdollinen muutos, josta kaikki olivat samaa mieltä, ja ehkä se muutos oli näin jälkikäteen ajatellen vähän tämmöinen osauudistus. Eli tämä asia palasi nyt meidän pöydälle, koska edelleen tässä vanhassa järjestelmässä on räikeitä epäkohtia, ja nyt olisi hyvä, että tätä katsotaan kokonaisuutena ja tehdään sitten semmoinen järjestelmä, joka kestää aikaa.

Minä näen itse, että sopeutumiseläke sekä tämä uusi sopeutumisraha rinnastuvat enemmän työttömyyskorvausjärjestelmään, kun puhutaan työikäisistä ihmisistä, ja silloin kansanedustajilla, niin kuin kaikissa muissakin ammateissa nykyaikana, pitää olla varsinaiseen eläkeikään saakka — joka kansanedustajille on muuten 65 vuotta kansanedustajan varsinaisen eläkejärjestelmän piiriin pääsemisen kannalta — yhtä lailla kykyä ja mahdollisuuksia ja valmiuksia kouluttautua uudestaan ja sopeutua työmarkkinoiden muutoksiin. Niin kaikki muutkin ihmiset tekevät tänä aikana työmarkkinoilla. Sopeutumiseläke on luotu aikana, jolloin monien ammattien eläkeikä oli siellä jossain 55 vuoden paikkeilla, mutta näitä eläkeikiä on nostettu. Elikkä ihmisten työmarkkina-asemaan on puututtu kyllä aika voimakkaallakin kädellä muissa ammateissa, ja se pitäisi huomioida, kun arvioidaan sitä, että tästä kansanedustajan sopeutumiseläkkeestä on muodostunut mahdollisuus tosiasiallisesti työikäisenä siirtyä eläkkeelle varsin varhaisessa vaiheessa tai täydentää sitä sitten pääomatulojen kautta niin, että ei tarvitse tehdä ansiotyötä sillä tavalla kuin ilman tätä järjestelmää olisi tarkoituksenmukaista ihmisten tehdä. Eihän tämä ole kestävää, että tällainen järjestelmä pysyy yllä vuodesta toiseen. Eli näkisin, että kyllä poliittisen tavoitteen pitäisi olla se, että siirretään myös meidät vanhan järjestelmän piirissä olevat kansanedustajat jollakin siirtymäajalla tämän uuden järjestelmän piiriin ja samalla tarkastellaan, että se uusi järjestelmä kestää aikaa ja vastaa mahdollisimman hyvin ansiosidonnaista järjestelmää, eli sitäkin voidaan samassa yhteydessä tarkkailla, kun kansalaisaloitetta käsitellään — tehdään se sitten kunnolla.

Ehkä perustuslakivaliokunnan jäsenenä sanon sen, että tähän liittyy tiettyjä haasteita. Jos oikeusoppineet arvioivat, että sopeutumiseläke rinnastuu enemmän ansiosidonnaisen eläkejärjestelmän ratkaisuihin, niin tässä on tiettyjä perusteltuja odotusten suojia ja taannehtivuuteen liittyviä haasteita, mutta ne on sitten syytä asiantuntijoiden kautta kuulla tämän käsittelyn aikana. Eli sellaista ennakkotapausta me emme ehkä halua kuitenkaan tehdä, jossa itse asiassa perustuslain tulkinnassa luodaan sellainen tulkinta, että ihmisten kertyneisiin eläkkeisiin voitaisiin taannehtivasti hyvin vahvastikin puuttua. Minä näen, että kansanedustajan sopeutumiseläke on siis enemmänkin työttömyyskorvaukseen rinnastettavissa oleva etuus ja puhutaan työikäisistä ihmisistä, jolloin tämä muutos pitäisi olla mahdollista tehdä, mutta tämä on syytä tutkia tarkkaan, että tässä tällä kertaa ei lähdetä hutiloimaan.

Mutta lopuksi haluan tosiaan korostaa sitä, että edustaja Wallin ja edustaja Mustajärvi ja moni muu pitivät hyviä puheenvuoroja siitä, kuinka kansanedustajan työtä ja riippumattomuutta pitää arvostaa. Meidän pitää olla kansanedustajina ylpeitä täällä tästä työstä, tästä luottamustehtävästä — ei sen takia, että se korostaisi meidän arvoamme, vaan se korostaa suomalaisten arvoa. Me olemme täällä edustamassa suomalaista demokratiaa, ja se on todella tärkeä asia meille kaikille. Meidän velvollisuutemme, meidän kunniamme on tehdä sitä työtä pyyteettömästi, intohimolla, asiantuntemuksella, perehtymällä asioihin, tapaamalla ihmisiä eri puolilla Suomea ja kuuntelemalla heidän näkemyksiään, ja kyllä se työ edellyttää myös semmoisia toimintaedellytyksiä kansanedustajille, että sitä työtä voi tehdä

mahdollisimman hyvin. Mutta minä näen, jos arvioidaan tätä niin, että erotetaan tässä jyvät ja akanat, mikä on kansanedustajan työn kannalta tärkeää, että olen samaa mieltä edustaja Mustajärven kanssa, että esimerkiksi kulukorvausjärjestelmä on pitkien etäisyyksien Suomessa järkevä tapa varmistaa se, että esimerkiksi Pohjois-Suomen kansanedustajat pystyvät kiertämään tapaamassa ihmisiä ja oikeasti olemaan kontaktissa äänestäjiinsä. Kansanedustajalla pitää olla mahdollisuus tehdä työnsä hyvin, palvella suomalaisia ihmisiä, mutta sopeutumiseläke, kun sitä käydään läpi, on selkeästi ihmisten yleisen oikeustajun vastainen järjestelmä, jota voi käyttää keplotteluun erityisesti yhdistämällä pääomatuloihin. Vähintään tämä porsaanreikä nyt pitäisi korjata, koska — lopuksi palaan siihen, mistä aloitin — meidän on myös omalla toiminnallamme osoitettava, että me asetamme itsellemme riman korkeammalle kuin me asetamme muille suomalaisille silloin, kun me säädämme lakeja, että lakien, jotka koskevat sinua itseäsi lainsäätäjänä, pitää olla erityisen tarkkaan punnittuja ja oikeudentajun mukaisia. Mutta myös kansanedustajan tehtävää pitää puolustaa, koska se on suomalaisen demokratian puolustamista, ja silloin puhutaan niistä toimintaedellytyksistä, kun ollaan tässä työssä. Mutta kun tästä työstä lähdemme, niin toivottavasti moni meistäkin menee sitten muihin ammatteihin ja palvelemaan suomalaista yhteiskuntaa jollain toisella tavalla eikä jää väliinputoajaksi siihen sopeutumiseläkejärjestelmän piiriin.

Ehkä lopuksi pitää sanoa, että tässä on tietysti kysymys yksittäisistä ihmisistä, ehkä muutamasta kymmenestä ihmisestä. Siihen nähden ehkä kirjoittelu on saanut ison painoarvon. Kansantaloudellisesti kysymys ei ole isoista luvuista, mutta menetetty luottamuspääoma on kansanedustajalaitoksen kannalta aivan turha, ja sen takia meidän on tähän asiaan puututtava.

18.45 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa hetki sitten toi hienosti esille, millainen on todellisten eläkeläisten tilanne tänäkin päivänä. Meillähän on todella suuri eläkeläisten joukko, joka joutuu pärjäämään vuodesta toiseen todella pienellä eläkkeellä. Useat ovat joutuneet jättämään myös lääkärin määräämiä lääkkeitä syömättä, jotta eläke riittäisi ruokaan. Ja sitten samaan aikaan, kun nämä eläkeläiset lukevat medioista, kuinka ex-kansanedustajat reissailevat ja loikoilevat pitkin maailmaa veronmaksajien kustannuksella, kyllä se saa raivon partaalle monet kansalaiset.

Sopeutuseläkejärjestelmää käytetään nyt sumeilematta väärin. Esille tulleet väärinkäytökset ovat saaneet tämän aikaan, että tällainen kansalaisaloite on nyt tehty. Kiitos siitä sen kansalaisaloitteen alullepanijoille ja allekirjoittaneille, että me saimme tämän tänne keskusteluun tänään. Me perussuomalaiset olemme tehneet tästä lakialoitteen, ja se ei ole edennyt, niin että tätä kautta me saimme tämän keskustelun tänne saliin.

Kanssa yksi syy, mikä varmaan tämän on saanut aikaan, että tuli allekirjoittajia niin paljon, oli hallituspuolueiden läpi ajama aktiivimalli. Se kyllä aktivoi nyt kansalaiset allekirjoittamaan tämän kansalaisaloitteen.

Minä toivon, kun puhemies Risikko on luvannut tätä viedä eteenpäin ja selvittää, että tämä nyt myös menisi eteenpäin ja tulisi lisää keskustelua.

18.46 **Matti Torvinen sin:** Arvoisa herra puhemies! Tässä tuntuu hauskalta se, että tätä nyt ottaa piikkiinsä milloin minkäkinlainen porukka ja kehuu, kuinka me panimme tämän alulle. Se on hassunkurisinta oikeasti, se minua on tänä päivänä hämmästyttänyt.

Tässä on kysymys pitkästä, pitkästä muutosprosessista, ja todellinen kiitos kyllä kuuluu työnsä päättäneelle, upealle entiselle eduskunnan puhemiehelle Maria Lohelalle, joka käynnisti hienolla positiivisella arvovallalla tämän keskustelun ja tämän valmistelun. Hänelle siitä suuri kiitos. Ei jonkun puolueen pukarin aloite tähän pelkästään ole vaikuttanut.

Mutta itse tästä sopeuttamiseläkkeestä ja -rahasta.

Itse minä olen yrittäjä ja yrittäjätaustainen ja olen ihan aidosti ja rehellisesti nuorimmasta päästä. Tulin arvostamaani laitokseen työhön ja arvostan tätä joukkoa täällä. Täällä on hyvä henki. Ihmiset tervehtivät toisiaan. Täällä tehdään aidosti työtä. Tämä on niin sanotusti luupin alla oleva rooli yhteiskunnassa. Harmillisinta on tietysti se, että tosiasiassa tuolla ulkopuolella ei tiedetä, mitä kaikkea ja kuinkamoinen muurahaispesä työn kannalta tämä on. Se on totta. Täällä tehdään töitä. Ainakin itse olen kokenut, kun noissa valiokunnissa käyn, että niissä ihmiset perehtyvät asioihin ja ihmiset arvostavat omaa rooliaan. Se on tämä iso sali sitten, jossa on tietysti värikkäämpää tuo puhuminen. Mutta keskustelu tästä sopeuttamisrahasta ja sopeuttamiseläkkeestä minun mielestäni pitää käsitellä todella hienosti ja arvokkaasti. Täällä on todella hyviä puheita pidetty. Tähän suurin osa on kytkenyt asiaa, perusteita, eikä sitä legendaarista populismia ole ollut kuin muutamissa puheenvuoroissa, mutta ne jääköot aina omaan arvoonsa.

Kysymys on vakavasta asiasta. Kysymys on siitä, että kansanedustajat ovat aivan samanlainen joukko yhteiskuntaa kuin muut. He ovat niin kuin leikkaus tästä yhteiskunnasta. Kun me olemme aikanaan — käytän tätä muotoa — laatineet järjestelmän, joka mahdollistaa sen, että tätä voidaan väärinkäyttää, niin jossain vaiheessa sitä sitten väärinkäytetään, ja ne ihmiset, jotka sitä väärinkäyttävät, aiheuttavat vahinkoa ja ongelmia niille, jotka ovat siihen syyttömiä. Itse kyllä katson olevani reilusti siihen syytön, mutta syyllinen minä olen, kun minä täältä lähden ulos. Minä olen saanut monta asiallista ja asiatonta viestiä siitä, entisiltä viiteryhmäkavereilta vakaviakin ja muilta, nykyisiltä, asiallisia. Mutta olen sitä mieltä, että tämä järjestelmä on muutettava. Olen siinä kansalaisaloitteen ja Maria Lohelan tekemän ja aloittaman työn kannattaja.

Tämä on todellakin muutettava, mutta se on tehtävä asiallisesti, analyyttisesti ja huomioiden tämän työn luonne. Se tarkoittaa sitä, että meidän, niin kuin tuossa edustaja Niinistö hyvin totesi... Kun itse olen siellä perustuslakivaliokunnassa, olen juristi, niin näkisin, että vanhoihin, ansaittuihin eläkkeisiin — jos ne tulkitaan, niin kuin ne pitäisi minun mielestäni tulkita, eläkkeiksi, joilla on suoja, noiden saajienkin näkökulmasta — on haasteellista varmastikin puuttua mutta sitten tuon muun ryhmän, jolla ei ole tämmöistä asemaa, eläkkeisiin tai sopeuttamisrahaan tulee puuttua. Itse näkisin, että meillä olisi tarve luoda nyt semmoinen järjestelmä kuin muuallakin yhteiskunnassa on. Eli täällä työskentely tuottaa tiettyjä oikeuksia ihmisille tietyssä ajassa, ja sitten sen ansiosidonnaisen päivärahan menettelyn huomioiminen tietyn istumisen ajan jälkeen kannattaisi ottaa harkintaan. Mutta tähän täytyy suhtautua asiallisesti ja sillä tavalla, että me kunnioitamme toisiamme.

Itse yrittäjänä sanon näin, että monen yrittäjän ongelma tänä päivänä on se, että he eivät tätä yrittäjäeläkettä maksa kuin minimaalisen määrän, koska heillä monestikaan ei ole siihen varaa ja siitä omasta eläketurvastaan säästävät. Kyllä he näkevät tämän keskustelun, joka on syntynyt näiden ihan muutamien, voisi sanoa, häikäilemättömien ihmisten toimesta, niin, että se on saanut heidät hyvinkin vihaiselle päälle, ja meidän pitää heitä kuunnella. Meidän pitää heitä ymmärtää ja antaa sellainen viesti tuonne kentälle, että kyllä me tämän asian hoidamme. Me hoidamme tämän, niin kuin eduskunnassa asiat lopulta hoidetaan, emme sillä tavalla, että pyrimme omavaltaisesti otsikoihin riitelemällä ja toisia tönimällä

hakemaan julkisuutta, vaan asiallisesti toisiamme kunnioittamalla ja tähän löytämällä ratkaisun.

Toivon, että nykyinen puhemiesneuvosto, Mauri Pekkarinen mukaan lukien siellä tietysti, laatii sellaiset ohjeet ja menettelyt, että sitten täällä salissa voidaan hyväksyä se malli, joka meidät vie 2040-luvulle asti. — Kiitoksia.

18.53 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Eduskunnan lähetekeskustelussa tänään on erittäin tärkeä asia, kansalaisaloite kansanedustajien sopeutumiseläkkeiden poistamiseksi.

Kansanedustajien eläkesuhmurointi on ehdottomasti laitettava kuriin, ja tarkoitan tällä nimenomaan ex-kansanedustajia. Kaikkihan eivät tietenkään tällaisella harmaalla alueella olevaa suhmurointia tee, mutta julkisuuteen on tullut paljon esimerkkejä, miten palkka otetaan esimerkiksi pääomatulona, jotta vaikutukset sopeutumiseläkkeeseen olisivat mahdollisimman pienet. Jos jokin niin tämä aiheuttaa moraalikatoa. Sitähän monet tekevät tietenkin, mikä on mahdollista ja mikä on vähänkin harmaalla alueella mutta ei kuitenkaan laitonta. Tällaiset porsaanreiät on niin sanotuilta porsailta tukittava. Hallitus on tällä kaudella leikannut, sopeuttanut ja puuttunut etuuksiin. Vaikutukset ulottuvat meihin kaikkiin.

Kansanedustajien saamaa sopeutumiseläkettä ei voi nykymuotoisena pitää mitenkään tarkoituksenmukaisena. Jos kansanedustajien sopeutumiseläke halutaan säilyttää, siihen on tehtävä mielestäni merkittäviä muutoksia. Ensiksikin työn kokoaikaisuus pitää määritellä laissa uudelleen, toiseksi pääomatulot on otettava huomioon eläkkeessä, ja kolmanneksi oman työn yhtiöittämiseen on puututtava. Esimerkiksi näillä muutoksilla sopeutumiseläkkeeseen liittyvät porsaanreiät saadaan tukittua varsin hyvin ja vahvistetaan kansanvaltaisen eduskunnan asemaa. Tässä yhteydessä on toki muistutettava, että perustuslakivaliokunnan on myös arvioitava, voiko sopeutumiseläkkeeseen vaikuttaa takautuvasti. Se saattaa olla varsin harmaan kiven takana, näin sanoisin.

Edustaja Lohelan aloittama työ on mielestäni saatava maaliin. Puhemiesneuvostohan tässä on avainasemassa, ja uskon, että puhemiesneuvostolta tulee meille hyviä ehdotuksia tänne saliin, joista voimme sitten tehdä päätöksiä.

18.56 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Minäkin todella kiitän edellistä puhemies Maria Lohelaa, joka omana aikanaan pisti tämän hyvän asian liikkeelle ja perusteli sen silloin ihan oikein. Hän oli rohkea ihminen tehtävässään, ja hän uskalsi nostaa epäkohdat esille. Tämä kansalaisaloitekin tarvitaan tähän hommaan, että saadaan kansalaisten mielipide kuuluviin. Kuitenkin tämän keskustelun aikana mielestäni se suuri punainen lanka on siinä, että me ymmärrämme nyt sen, että on selkeä epäkohta tässä sopeuttamiseläkkeen kohdassa, josta keskustelun aikana on monia mielipiteitä kuultu. Varmaan tavallaan, kun tämän asian lähetekeskustelu on menossa, tämä keskustelu kantautuu myös sen työryhmän korviin, joka asiaa valmistelee ja vie eteenpäin, ja se tulee sieltä sitten esityksen muodossa tähän saliin.

Korostettakoon vielä, että tämä ei ole hallituksen asia, ei pääministerin asia eikä valtiovarainministerin asia, vaan tämä on Suomen eduskunnan asia. Juha Sipilällä esimerkiksi tähän asiaan ei ole sen kummempaa sanottavaa. Hän vain totesi, että tämä on eduskunnan asia ja sillä sipuli, kuten kyselytunnilla näimme. Toivotaan tälle asialle hyvää, nopeaa ja rehtiä käsittelyä, ja pitäkäämme myös huoli siitä, että suomalainen demokratia voi hyvin, eduskunnan arvovalta säilyy.

Punkt i protokollet PR 23/2018 rd

Kolmantena, hyvät edustajakollegat, toivon hartaasti ja uskon vahvasti siihen, että kunnioittamalla toistemme työtä, kunnioittamalla sitä kansalaisten meille antamaa tehtävää, sitä valtakirjaa, minkä olemme saaneet, mitä arvokkaammin sen työn teemme ja mitä enemmän suomalaista demokratiaa puolustamme, sen tärkeämpää on se, että tämä meidän eduskunta nauttii sitä arvovaltaa, mikä sille kuuluu, ja sen tärkeää tehtävää osaamme kunnioittaa tekemällä itse työmme mahdollisimman hyvin.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.